TARİH

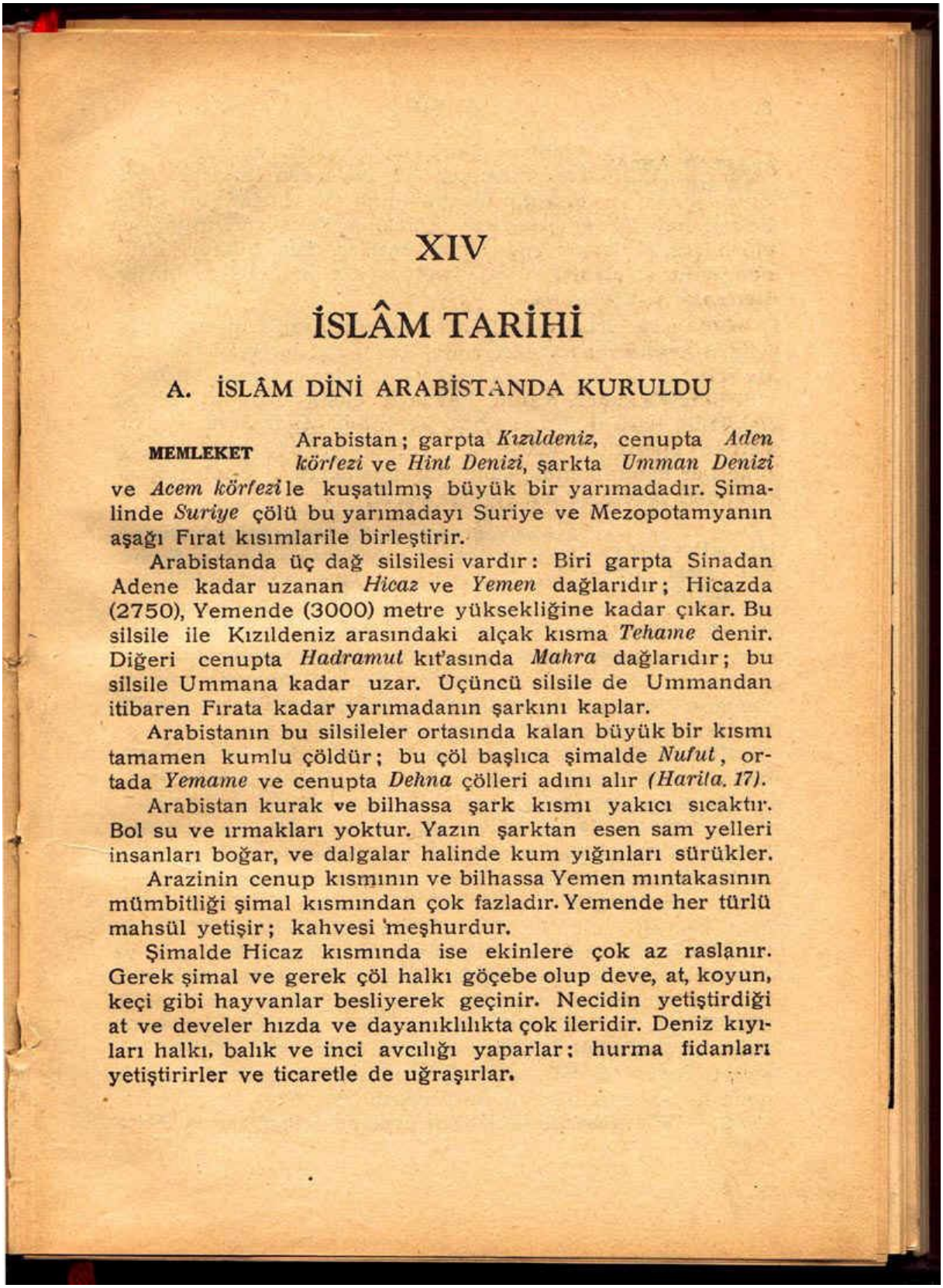
II

ORTAZAMANLAR

8 renkli tahta — 46 harita — 113 resim

1931
İSTANBUL
DEVLET MATBAASI

Lise II Tarih Kitabı Syf.79

XIV

İSLÂM TARİHİ

A. İSLÂM DİNİ ARABİSTANDA KURULDU

MEMLEKET Arabistan; garpta *Kızıldeniz*, cenupta *Aden körfezi* ve *Hint Denizi*, şarkta *Umman Denizi* ve *Acem körfezi* le kuşatılmış büyük bir yarımadadır. Şimalinde *Suriye* çölü bu yarımadayı Suriye ve Mezopotamyanın aşağı Fırat kısımlarile birleştirir.

Arabistanda üç dağ silsilesi vardır: Biri garpta Sinadan Adene kadar uzanan *Hicaz* ve *Yemen* dağlarıdır; Hicazda (2750), Yemende (3000) metre yüksekliğine kadar çıkar. Bu silsile ile Kızıldeniz arasındaki alçak kısma *Tehame* denir. Diğeri cenupta *Hadramut* kıt'asında *Mahra* dağlarıdır; bu silsile Ummana kadar uzar. Üçüncü silsile de Ummandan itibaren Fırata kadar yarımadanın şarkını kaplar.

Arabistanın bu silsileler ortasında kalan büyük bir kısmı tamamen kumlu çöldür; bu çöl başlıca şimalde *Nufut*, ortada *Yemame* ve cenupta *Dehna* çölleri adını alır *(Harita. 17)*.

Arabistan kurak ve bilhassa şark kısmı yakıcı sıcaktır. Bol su ve ırmakları yoktur. Yazın şarktan esen sam yelleri insanları boğar, ve dalgalar halinde kum yığınları sürükler.

Arazinin cenup kısmının ve bilhassa Yemen mıntakasının mümbitliği şimal kısmından çok fazladır. Yemende her türlü mahsül yetişir; kahvesi meşhurdur.

Şimalde Hicaz kısmında ise ekinlere çok az raslanır. Gerek şimal ve gerek çöl halkı göçebe olup deve, at, koyun, keçi gibi hayvanlar besliyerek geçinir. Necidin yetiştirdiği at ve develer hızda ve dayanıklılıkta çok ileridir. Deniz kıyıları halkı, balık ve inci avcılığı yaparlar; hurma fidanları yetiştirirler ve ticaretle de uğraşırlar.

Arabistan kültürünün Semitik uygarlığın bir kolu olduğu bilinir. Arapça'da Cezirətü'l-Arab bütün yarım adayı tanımlamak için kullanıldıysa da, özellikle İslam öncesi dönemde yarımada üzerinde yaşayan bütün insanlar Arab değildir.. Güney Arabistan tarihine bakıldığı zaman,

Hadramut, Kataban, Seba ve Mina krallıkları görülür.. M.Ö.2. Yüzyılda Seba Krallığında yaşayan Himyeriler ortaya çıkar. Daha sonra bölgede Sasaniler ve Habeşliler görünür.. Kuzeye doğru, Semud kabilesi ile Lihyaniler, daha sonra Hristiyan olan Lahmiler ve Hristiyan Gassaniler vardır..

5. Yüzyıl sonlarında Mekke'de, Bizanslıların desteği ile içinden İslam Peygamberinin çıkacağı Kureyş Kabilesi yönetimi alır..
Bilindiği gibi Arap yarımadasının hemen hemen tamamı çöllerle kaplıdır ve Araplar çok eski devirlerden beri bu verimsiz topraklar üzerinde yaşamlarını sürdürmektedirler.. Arap sözcüğü de çölde yaşayan anlamına gelir..

Bölgenin getirdiği yaşam şartlarının zorluğu, insanlarının birbirlerine olan ihtiyaçları nedeni ile onları içiçe yaşamak zorunda bırakmıştır. Çok sayıda kabile kendi aralarında zamanla bölünmüş, birleşmiş, sonra tekrar bölünmüş, bazen kabile anarşisisi, bazen de merkezi yönetim uygulandıysa da, çoğunlukla kabile anarşisi hakim olmuştur..

Arabistan'ın kıyı kesimlerinde bir set oluşturan dağlar, yarımadanın yağış almasına büyük ölçüde engel olurlar ve yaz aylarında bazı bölgelerde sıcaklığın 55°C kadar çıktığı görülür.. Özellikle eski tarihlerde halk çoğunlukla, tarımın müsait olduğu kasaba ve köylerde yaşamışdır..Çölde yaşayanlar ise deve ve koyuna bağlı bir hayat sürmüşlerdir. Hurma ve Deve bölge için en önemli geçim kaynaklarından biridir. Eski devirlerden beri göçebeler halinde yaşayan bedevi Araplar için, özellikle deve bu bölgenin vaz geçilmez bir ulaşım aracıdır. Bir devenin, 50 dereceyi aşan sıcaklıkta, sırtında 200 kiloluk bir yükle, 16 gün hiç su içmeden, günde 200 km. gibi bir mesafe katetmesi gözönüne alınırsa, devenin bu zor şartlar altında yaşayan çöl insanı için ne kadar önemli olduğu belli olur.. Arap insanı için bu kadar önemli olan devenin İslam Peygamberi'nin yaşamında da önemli bir yeri vardır.. Devenin Kuran'da da birçok ayete konu olmasından bu önem daha da açıkça anlaşılır..

7 / 40 ***…ve onlar, deve iğne deliğine girinceye kadar cennete giremiyeceklerdir!***

7 / 73 ***… Size Rabbinizden açık bir delil gelmiştir. O da, size bir mucize olarak Allah'ın şu devesidir.***

7/77. ***Derken o dişi deveyi ayaklarını keserek öldürdüler***

11/64***. Ey kavmim! İşte size mucize olarak Allah'ın devesi.***

11/65***. Fakat Semûd kavmi o deveyi, ayaklarını keserek öldürdüler***

17/59***. ….Nitekim Semûd kavmine, açık bir mucize olmak üzere bir dişi deve vermiştik.***

26:155. ***Salih: İşte (mucize) bu dişi devedir;***

26:157***. Buna rağmen onlar deveyi kestiler;***

54:27. ***Gerçekten onları imtihan etmek için dişi deveyi gönderen biziz.***

54:29. ***… kılıcını kaptı ve deveyi kesti.***

91:12. ***Onların en bedbahtı (deveyi kesmek için) atıldığında,***

91:13. ***Allah'ın Resûlü onlara: "Allah'ın devesine ve onun su hakkına dokunmayın!" dedi.***

91:14. ***Ama onlar, onu yalanladılar ve deveyi kestiler.***

22:27. ***İnsanlar arasında haccı ilân et ki,gerek yaya olarak, gerekse nice uzak yoldan gelen azgın develer üzerinde sana gelsinler.***

56:55. ***Susamış develerin suya saldırışı gibi içeceksiniz.***

77:33. ***Her bir kıvılcım, sanki birer sarı deve gibidir.***

81:4. ***Gebe develer salıverildiğinde,***

88:17. ***(İnsanlar) devenin nasıl yaratıldığına, bakmazlar mı?***

Yukardaki ayetler Tanrı'dan geldiği iddia edilen sözlerdir. Dünyada bukadar değişik türde hayvan varken, evrensel olduğu iddia edilen Kuran'ın, Arap yaşantısını ve Arabistan'ı anlatmasına iyi bir örnek teşkil ederler.

5.Yüzyılda, Güney Arabistan'da, Yer Gök Tanrısı olarak adlandırılan tek Tanrılı bir inanışın devlet dini olduğu görülür. Ancak bundan önce Emir Kabilesinin, Du Semavi, yani Gökler Tanrısı dedikleri tek Tanrı'ya taptıkları bilinmektedir.. Güney Arabistan'da çıkan tek Tanrılı dinlerin, o zamanlarda bölgede yayılmakta olan Musevilik ve 4. Yüzyılda Güney Arabistan'a Bizanslı Misyonerler tarafından getirilen Hristiyanlık etkileri ile ortaya çıktığı da ileri sürülür..

ARAPLAR, AHLÂK VE ÂDETLERİ

Araplar Samî ırktandırlar. Büyük kısmı *bedevi* denilen göçebelerden ibarettir. Arabistanın haşin iklim ve tabiati bu göçebelerin hayat ve âdetlerindeki iptidailiği devam ve muhafaza ettirmiştir. Bedeviler çadırlarda yaşarlar. Süt, bulgur, bulunan yerlerde hurma, külde pişmiş arpa ekmeği ile geçinirler. Kertenkele ve çekirge de yerler.

Bütün işleri kadınlar görür. Bedevî Arapların en büyük içtimaî teşekkülü kabiledir. Kabilenin irsî bir reisi bulunur. Bu reis her türlü davalara bakar. Kabileler arasında biribirlerini imhaya kadar varan kavgalar eksik değildir. Birkaç kabilenin harp maksadile birleşerek *Kait*, *Emîr*, *Seyit* namları verilen bir reisin idaresinde yaşadıkları da vakidir; fakat yine her kabile kendi istiklâlini muahafaza eyler. Araplarda kâhinler, şairler ve irsî şerifler vardır.

İSLAMİYETTENEVEL ARAP DEVLETLERİ

Arabistanın büyük bir kısmı eski zamanlarda(M. E. 2600-2800) *Sumer* e tâbi idi. Sumer hükümdarlarından *Gudea* Arabistanın her tarafile, deniz tarikile münasebette bulunurdu. Bu tarikle sumer medeniyeti Yemende ve Arabistanın şark ve şimalinde intişar etmiştir. Sumer Devletinin sukutundan sora da Sumer medeniyeti bir taraftan Mezopotamyadan Yemene göçen kabileler, diğer taraftan Sumere halef olan Babil vasıtasile tesirini devam ettirmiştir.

Eski zamanlarda Arabistanda teşekkül eden devletler şunlardır:

a) Arabistan cenubunda:

1 — *Yemende Mina Devleti:* Bu devlet, milâttan evel onuncu asırda Yemende kurulmuş, az zamanda bütün Kızıl denizin şark sahillerine hâkim olmuştur. Merkezleri evelce *Main*, sora da *Karna* şehri idi; Yemenden *Gazze* ye kadar olan kervan yolu ile Palestin ve daha şimaldeki memleketlerle münasebette bulunuyordu. Bu yol üzerinde ve *Akabe* nin cenubunde *Medyen* şehri vardı. Burada Minaların Musran şubesi bulunuyordu. Musa gençliğinde uzun müddet *Medyen* de bulunmuş ve buradaki telâkkilerden mülhem olarak kendi dininin esaslarını koymuştur. *Maka (Mekke)* ve *Yesrip (Medine)* gibi ehemmiyetli kervan durakları da gene bu yol üzerinde bulunuyorlardı.

2 — *Seba Devleti*: Milâttaan evel sekizinci asırda *Seba-*

Lise II Tarih Kitabı Syf.84

İSLÂMİYETTEN EVEL ARABİSTANIN DİNÎ VAZİYETİ

İslâmiyetten evel Arabistanda intişar eden din, türlü türlü putlara tapmaktan ibaret idi ki buna islâm dini *"müşriklik"* tabir eder. Bu putların en meşhurları *Lat*, *Menat* ve *Hübel* idi. *Ata dini* de münteşir bulunuyordu. Vaktile Sumerler vasıtasile girmiş olan natürizm yani göke, yıldızlara, yere tapmak dini de mevcudiyetini muhafaza ediyordu. Sumerlerin *İL* ve *BEL* mabutları Yemenlilerce de mabut tanılırdı. Yemenlilerin sabah yıldızı olan *Astar*ları, Sumerlerin *İştar* mabududur. Araplar, bilhassa göçebeleri, din hususunda pek kayıtsız ve alaycı idiler. Pervasızca putlarına söverler, hiddetlenince onları taşlarlardı.

Gerçi, Araplar bir *Allahütaalâ* dan bahis ve Allah ismile yemin ederler, ilâhelerine Allahın kızları namını verirlerdi; fakat birçok cinlere, putlara, ağaçlara ve taşlara ibadet eden Araplarda Allahütaalânın manası, o bir sürü ilâhların sıfatı idi; bu tabirle açık surette bütün mabutların fevkinde bir Allah kastolunmıyordu.

Dine karşı bu derece kayıtsız olan Araplar içinde, *İbrahim* dini hakkında müphem bazı fikirleri, nesilden nesile nakleden kimseler vardı; bunlar *Hanif* unvanını taşırlardı. Haniflerin İbrahim dininden nakledebildikleri Allah lâfzı, ve sünnet olmak; gusletmek, tırnak kesmek gibi bazı âdetlerle, *tavaf* gibi bazı ayinler idi.

Bizans himayesindeki Suriyede, Sina ve Mısırda, Habeşistan vasıtasile Yemende hıristiyanlık az çok intişar etmişti.

Arap Yarımadasının birçok yerlerindeki yahudi kolonileri vasıtasile Musa dini de Araplarca bilinmişti. Bir aralık yahudilik Yemende hâkim bir din olmuştu. Irak vasıtasile Araplar Zerdüşt dinini de öğrenmişlerdi.

KÂBE VE SAİR MABETLER VE KÂHİNLER

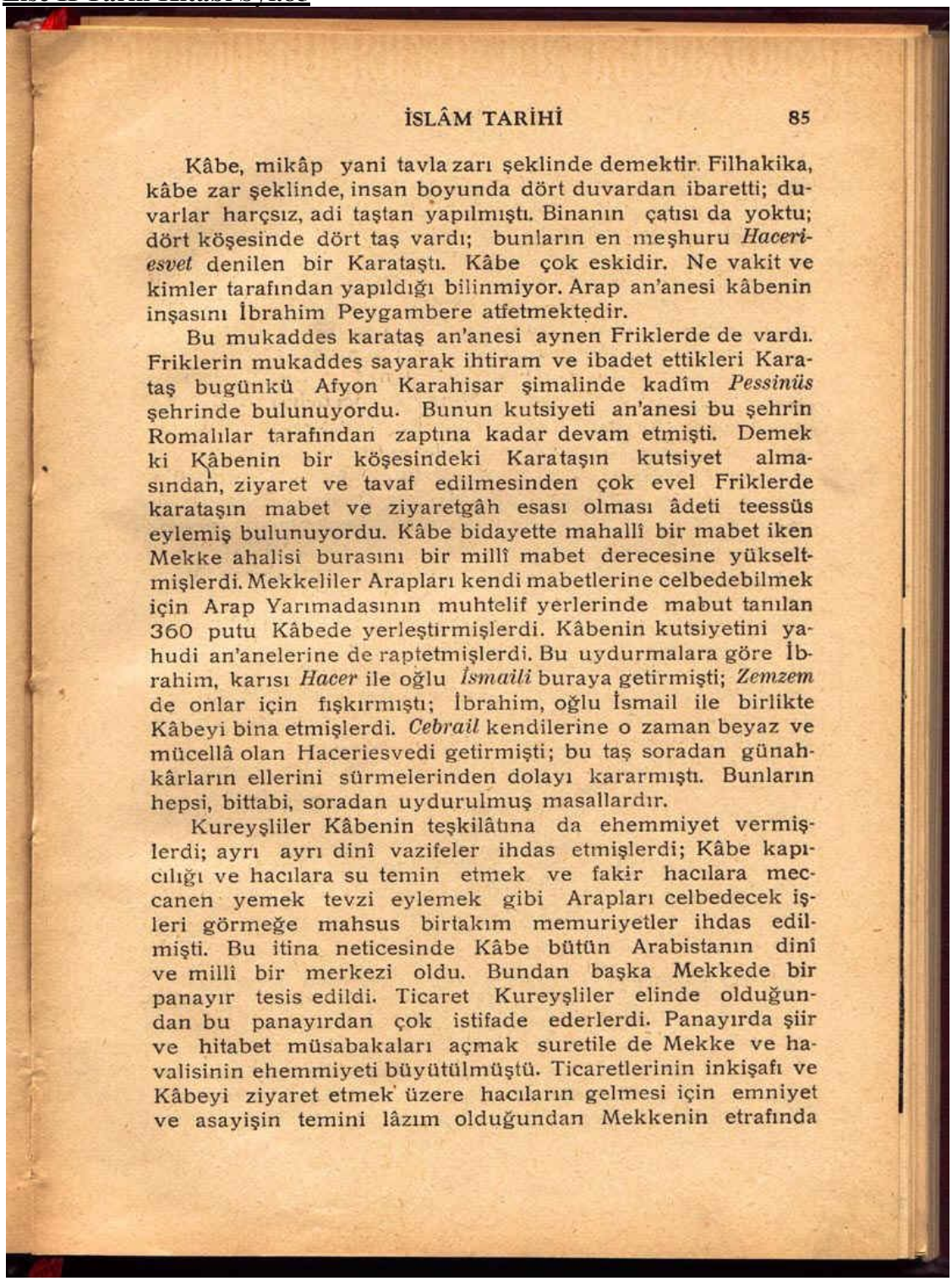
Arabistanın muhtelif yerlerinde insan heykellerinden ve nebat resim ve suretlerinden ibaret ağaçtan ve taştan putların muhafazasına mahsus yerler vardı. Muhammedin neş'et etmiş olduğu Mekkedeki *Kâbe* denilen mabet bu yerlerin en büyüklerinden idi. Her mabet kâhinler tarafından idare olunurdu. Kâhinler nezirleri, sadakaları kabul ve ayinler icra ederlerdi: Gûya kayıptan haber verirler, rüyaları tabir ederlerdi.

KABE VE SAİR MABETLER VE KAHİNLER

Arabistan'ın muhtelif yerlerinde insan heykellerinden ve nebat resim ve suretlerinden ibaret ağaçtan ve taştan putların muhafazasına mahsup yerler vardı. Muhammed'in

neş'et etmiş olduğu Mekke'de ki Kabe denilen mabet bu yerlerin en büyüklerinden idi. Her mabet kahinler tarafından idare olunurdu. Kahinler nezirleri sadakaları kabul ve ayinler icra ederlerdi.Güya gayıptan haber verirler, rüyaları tabir ederlerdi.

Lise II Tarih Kitabı Syf.85

Kâbe, mikâp yani tavla zarı şeklinde demektir. Filhakika, kâbe zar şeklinde, insan boyunda dört duvardan ibaretti; duvarlar harçsız, adi taştan yapılmıştı. Binanın çatısı da yoktu; dört köşesinde dört taş vardı; bunların en meşhuru *Haceri-esvet* denilen bir Karataştı. Kâbe çok eskidir. Ne vakit ve kimler tarafından yapıldığı bilinmiyor. Arap an'anesi kâbenin inşasını İbrahim Peygambere atfetmektedir.

Bu mukaddes karataş an'anesi aynen Friklerde de vardı. Friklerin mukaddes sayarak ihtiram ve ibadet ettikleri Karataş bugünkü Afyon Karahisar şimalinde kadîm *Pessinüs* şehrinde bulunuyordu. Bunun kutsiyeti an'anesi bu şehrin Romalılar tarafından zaptına kadar devam etmişti. Demek ki Kâbenin bir köşesindeki Karataşın kutsiyet almasından, ziyaret ve tavaf edilmesinden çok evel Friklerde karataşın mabet ve ziyaretgâh esası olması âdeti teessüs eylemiş bulunuyordu. Kâbe bidayette mahallî bir mabet iken Mekke ahalisi burasını bir millî mabet derecesine yükseltmişlerdi. Mekkeliler Arapları kendi mabetlerine celbedebilmek için Arap Yarımadasının muhtelif yerlerinde mabut tanılan 360 putu Kâbede yerleştirmişlerdi. Kâbenin kutsiyetini yahudi an'anelerine de raptetmişlerdi. Bu uydurmalara göre İbrahim, karısı *Hacer* ile oğlu *İsmaili* buraya getirmişti; *Zemzem* de onlar için fışkırmıştı; İbrahim, oğlu İsmail ile birlikte Kâbeyi bina etmişlerdi. *Cebrail* kendilerine o zaman beyaz ve mücellâ olan Haceriesvedi getirmişti; bu taş soradan günahkârların ellerini sürmelerinden dolayı kararmıştı. Bunların hepsi, bittabi, soradan uydurulmuş masallardır.

Kureyşliler Kâbenin teşkilâtına da ehemmiyet vermişlerdi; ayrı ayrı dinî vazifeler ihdas etmişlerdi; Kâbe kapıcılığı ve hacılara su temin etmek ve fakir hacılara meccanen yemek tevzi eylemek gibi Arapları celbedecek işleri görmeğe mahsus birtakım memuriyetler ihdas edilmişti. Bu itina neticesinde Kâbe bütün Arabistanın dinî ve millî bir merkezi oldu. Bundan başka Mekkede bir panayır tesis edildi. Ticaret Kureyşliler elinde olduğundan bu panayırdan çok istifade ederlerdi. Panayırda şiir ve hitabet müsabakaları açmak suretile de Mekke ve havalisinin ehemmiyeti büyütülmüştü. Ticaretlerinin inkişafı ve Kâbeyi ziyaret etmek üzere hacıların gelmesi için emniyet ve asayişin temini lâzım olduğundan Mekkenin etrafında

Kabe, mikap yani tavla zarı şeklinde demektir. Filhakika, kabe zar şeklinde, insan boyunda dört duvardan ibaretti, duvarlar harçsız adi taştan yapılmıştı. Binanın çatısı da yoktu, dört köşesinde dört taş vardı. Bunların en meşhuru *Haceriesvet* denilen bir karataştı. Kabe çok eskidir. Ne vakit ve kimler tarafından yapıldığı bilinmiyor. Arap ananesi, kabenin inşasını İbrahim peygambere atfetmektedir.

Bu mukaddes karataş ananesi aynen Frikler'de de vardı. Friklerin mukaddes sayarak ihtiram ve ibadet ettikleri karataş bugünkü Afyon Karahisar şimalinde kadim *Pessinüs* şehrinde bulunuyordu. Bunun kutsiyeti ananesi bu şehrin Romalılar tarafından zaptına kadar devam etmişti.

Demek ki, Kabe'nin bir köşesindeki karataşın kutsiyet almasından, ziyaret tavaf edilmesinden çok evvel Friklerde karataşın mabet ve ziyaretgah esası olması adeti teessüs eylemiş bulunuyordu.

Kabe bidayette mahalli bir mabet iken Mekke ahalisi burasını bir milli mabet derecesine yükseltmişlerdi. Mekkeliler Arapları kendi mabetlerine celbedebilmek için Arap yarımadasının muhtelif yerlerinde mabut tanınan 360 putu Kabe'de yerleştirmişlerdi. Kabe'nin kutsiyetini Yahudi ananelerine de raptetmişlerdi.

Bu uydurmalara göre İbrahim karısı Hacer ile oğlu İsmail'i buraya getirmişti. Zemzem'de onlar için fışkırmıştı. İbrahim oğlu İsmail ile birlikte Kabe'yi bina etmişlerdi. *Cebrail* kendilerine o zaman beyaz ve mücella olan Haceriesvedi getirmişti, bu taş sonradan günahkarların ellerini sürmelerinden dolayı kararmıştı.

Bunların hepsi, bittabi sonradan uydurulmuş masallardır.

Kureyşliler, Kabenin teşkilatınada ehemmiyet vermişlerdi, ayrı ayrı dini vazifeler ihdas etmişlerdi. Kabe kapıcılığı ve hacılara su temin etmek ve fakir hacılara meccanen yemek tevzi eylemek gibi Arapları celbedecek işleri görmeğe mahsus bir takım memuriyetler ihadas edilmişti.

Bu itina neticesinde Kabe bütün Arabistan'ın dini ve milli bir merkezi oldu. Bundan başka Mekke'de bir panayır tesis edildi. Ticaret Kureyşliler elinde olduğundan bu panayırdan çok istifade ederlerdi. Panayırda şiir ve hitabet müsabakaları açmak sureti ile de Mekke ve havalisinin ehemmiyeti büyütülmüştü.

Ticaretlerinin inkişafı ve Kabeyi ziyaret etmek üzere hacıların gelmesi için emniyet ve asayişin temini lazım olduğundan Mekke'nin

muharebelerin men'i maksadile birtakım kaideler konmuştu. Bunların herbirine dinî şekiller verilmişti. Kâbenin İbrahim tarafından bina edilmiş olduğu söylenerek, dört ay, etrafında muharebe etmek menolunmuştu. Bu tedbirlerin herbiri Mekke ve Kâbenin ehemmiyet ve şerefini arttırmıştı. Arabistanda az çok hıristiyanlar da bulunduğundan diğer putlar arasına elinde çocuğu İsa olduğu halde Meryemin de resmi konulmuştu. İşte bu şerait içinde Kâbe Kureyşliler için iktisadî ve ticarî menfaatler teminine yarıyan bir vasıta oldu.

LİSAN VE EDEBİYAT

Arap lisanı, Samî lisanlar grupundandır. Arap lisanı birtakım lehçelere ayrılmıştır. Bu lehçeler arasında epey farklar vardır. Arabistan, Suriye, Elcezire ve Mısır lehçeleri de biribirinden farklıdır. Hali hazırda arap lehçelerile konuşanların adedi çoktur. Lâkin arap lisanile konuşan insanlar, ırk noktai nazarından bir vahdet teşkil etmezler.

Arapların yazı lisanı bir türlü, konuşma lisanları başka türlüdür. Arap lisanı, Sami lisanların en zenginidir. Bu da müslüman şairlerin ve hatiplerin bilhassa müslüman Türklerin arap lisanını işlemelerinden ileri gelmiştir. Arap lûgatini yapan bir Türktür. Şairlerin arap hayatı içtimaiyesinde büyük bir mevkileri vardı. Bu şairler Arapların Şamanı ve kâhini idiler. Muvaffakıyet kazanan şairlerin şiirleri ağızdan ağıza nakledilir ve heryerde ezberlenirdi.

Şairler şiirlerini panayırlarda inşat ettikleri zaman en yüksek şairler hakemlik ederler, birinciliği kazanan şiirler Kâbe duvarına asılıp bütün Arabistanda takdir edilirdi. *Muallaka* denilen bu şiirler yedi, yahut dokuzdur.

Muallekalardan başka *Hamase* namını taşıyan kahramanlık şarkıları da vardı. Arap edebiyatının Kurandan evelki eserleri bunlardan ibaret idi.

B. İSLÂMİYETİN ZUHÛRU ESNASINDA KOMŞU DEVLETLERİN VAZİYETİ

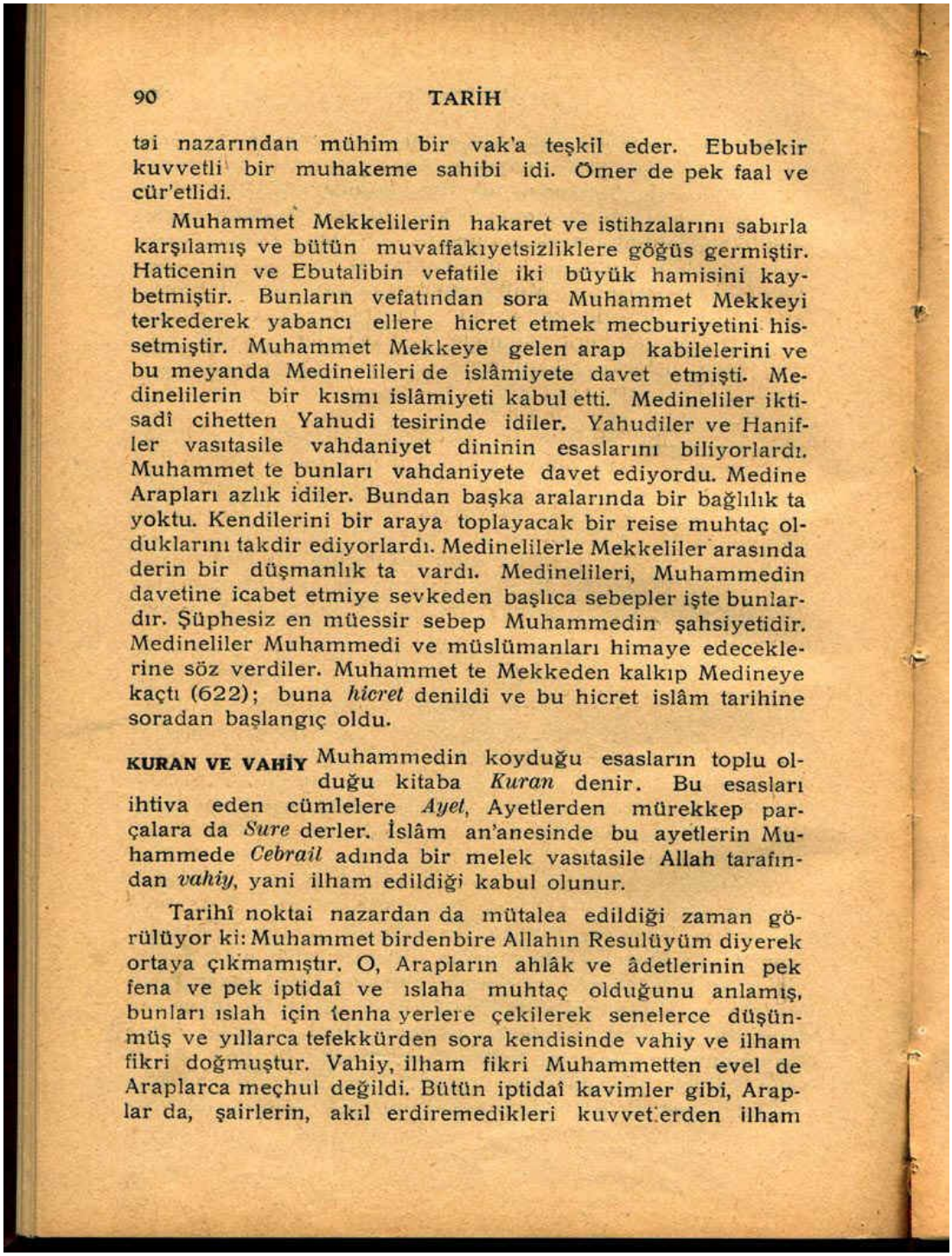
İRAN

İslâmiyetin zuhûru esnasında İranda Sasaniler hâkim idi. İranlıların şark ve şimaldeki komşuları Türkler ve garptaki komşuları Şarkî Roma-

muharebelerin men'i maksadı ile birtakım kaideler konmuştu. Bunların herbirine dini şekiller verilmişti. Kabe'nin İbrahim tarafından bina edilmiş olduğu söylenerek dört ay etrafında muharebe etmek men olunmuştu. Bu tedbirlerin herbiri Mekke ve Kabe'nin ehemmiyet ve şerefini arttırmıştı. Arabistan'da az çok Hristiyanlar da bulunduğundan, diğer putlar arasına elinde çocuğu İsa olduğu halde Meryem'in de resmi konulmuştu.

İşte bu şeriat içinde Kabe Kureyşliler için iktisadi ve ticari menfaatler teminine yarayan bir vasıta oldu.

Lise II Tarih Kitabı Syf.90

90 TARİH

tai nazarından mühim bir vak'a teşkil eder. Ebubekir kuvvetli bir muhakeme sahibi idi. Ömer de pek faal ve cür'etlidi.

Muhammet Mekkelilerin hakaret ve istihzalarını sabırla karşılamış ve bütün muvaffakıyetsizliklere göğüs germiştir. Haticenin ve Ebutalibin vefatile iki büyük hamisini kaybetmiştir. Bunların vefatından sora Muhammet Mekkeyi terkederek yabancı ellere hicret etmek mecburiyetini hissetmiştir. Muhammet Mekkeye gelen arap kabilelerini ve bu meyanda Medinelileri de islâmiyete davet etmişti. Medinelilerin bir kısmı islâmiyeti kabul etti. Medineliler iktisadî cihetten Yahudi tesirinde idiler. Yahudiler ve Haniflер vasıtasile vahdaniyet dininin esaslarını biliyorlardı. Muhammet te bunları vahdaniyete davet ediyordu. Medine Arapları azlık idiler. Bundan başka aralarında bir bağlılık ta yoktu. Kendilerini bir araya toplayacak bir reise muhtaç olduklarını takdir ediyorlardı. Medinelilerle Mekkeliler arasında derin bir düşmanlık ta vardı. Medinelileri, Muhammedin davetine icabet etmiye sevkeden başlıca sebepler işte bunlardır. Şüphesiz en müessir sebep Muhammedin şahsiyetidir. Medineliler Muhammedi ve müslümanları himaye edeceklerine söz verdiler. Muhammet te Mekkeden kalkıp Medineye kaçtı (622); buna *hicret* denildi ve bu hicret islâm tarihine soradan başlangıç oldu.

KURAN VE VAHİY Muhammedin koyduğu esasların toplu olduğu kitaba *Kuran* denir. Bu esasları ihtiva eden cümlelere *Ayet*, Ayetlerden mürekkep parçalara da *Sure* derler. İslâm an'anesinde bu ayetlerin Muhammede *Cebrail* adında bir melek vasıtasile Allah tarafından *vahiy*, yani ilham edildiği kabul olunur.

Tarihî noktai nazardan da mütalea edildiği zaman görülüyor ki: Muhammet birdenbire Allahın Resulüyüm diyerek ortaya çıkmamıştır. O, Arapların ahlâk ve âdetlerinin pek fena ve pek iptidaî ve ıslaha muhtaç olduğunu anlamış, bunları ıslah için tenha yerlere çekilerek senelerce düşünmüş ve yıllarca tefekkürden sora kendisinde vahiy ve ilham fikri doğmuştur. Vahiy, ilham fikri Muhammetten evel de Araplarca meçhul değildi. Bütün iptidaî kavimler gibi, Araplar da, şairlerin, akıl erdiremedikleri kuvvetlerden ilham

Medineniler ile Mekkeliler arasında derin bir düşmanlık ta vardı. Medinelileri Muhammed'in davetine icabet etmeye sevk eden başlıca sebepler işte bunlardır. Bu

anlatım, öncelikli olarak, Medinelilerin
İslam'ı kabul etmelerinin, doğrudan İslam'la bağlantılı olmadığını belirtiyor. Ayrıca, bilindiği gibi, bütün Müslümanlar, peygamberlerinden bahsederken isminin başında mutlaka yücelik ifadesi olarak Hz. sıfatını kullanırlar.

Muhammet te Mekke'den kalkıp Medine'ye kaçtı. Buna Hicret denildi.
Hiçbir İslami anlatımda rastlanmayacağı gibi, bir Müslüman tarafından yazılmış hiçbir tarih kitabında, Muhammed'in, Mekke'den Medine'ye kaçışı için, kaçtı ifadesi kesinlikle kullanılmamıştır.

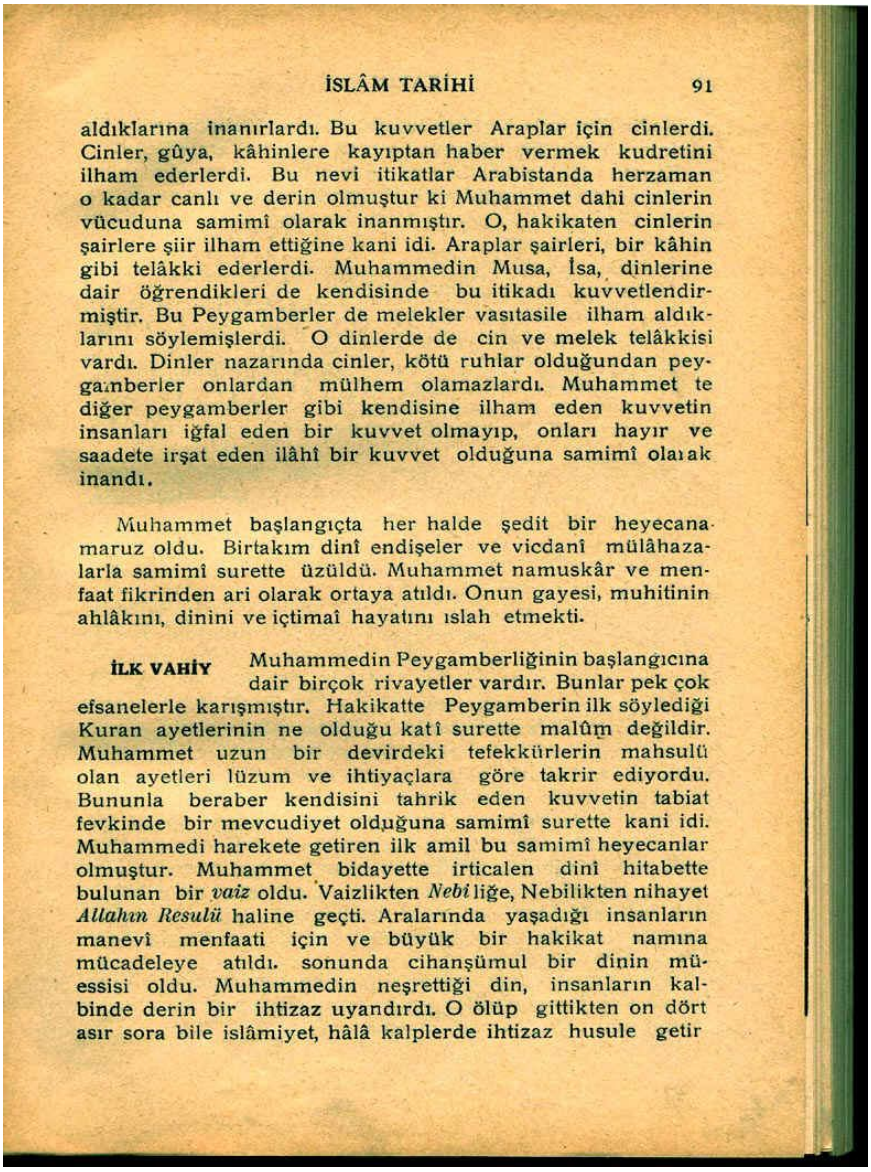
Muhammed'in koyduğu esasların toplu olduğu kitaba Kuran denir.
İslam inanışına göre Kuran, Muhammed'in koyduğu esaslar değil, Allah'ın koyduğu hükümlerdir. Muhammed ise, bu esasları vahiy yolu ile alan peygamberdir.

Bu esasları ihtiva eden cümlelere ayet, ayetlerden mürekkep parçalara da sure derler. İslam an'anesinde bu ayetlerin Muhammed'e Cebrail adında bir melek vasıtası ile Allah tarafından vahiy, yani ilham edildiği kabul olunur.
Buradaki ifade de görüldüğü gibi, ayetlerin Allah tarafından geldiği değil, Allah tarafından geldiğinin İslam an'anesi tarafından kabul edildiği belirtilmektedir. Böyle bir ifadeden, ancak Kuran, Allah'tan gelen bir vahiy olmasa da, İslam gürüşünün şekli budur anlamını çıkarmak mümkündür. Kuran'ın, Allah tarafından gelen bir vahiy olduğuna inanan bir Müslüman'ın, insanı düşünmeye zorlayarak, kafasında böylesine soru işaretleri bırakan bir anlatımda bulunması mümkünmüdür ?

Muhammet birdenbire Allah'ın Resulüyüm diye ortaya çıkmamıştır. O, Arapların ahlak ve adetlerinin pek fena ve pek iptidai ve ıslaha muhtaç olduğunu anlamış, bunları ıslah için tenha yerlere çekilerek senelerce düşünmüş ve yıllarca tefekkürden sonra kendisinde vahiy ve ilham fikri doğmuştur.
Vahiy insanda fikir olarak doğmaz ve bir insan hiç bir şekilde vahiy almaya karar veremez. Bir insanın kendisinde vahiy fikrinin doğması, ancak çevresine böyle bir telkinde bulunarak insanlar üzerinde etki sağlamaya çalışması fikrine kapılması şeklinde açıklanabilir. Burada da Muhammed'in aynı kavram içinde bulunduğu çok açık bir şekilde belirtilmektedir. Tenha yerlere çekilerek, yıllarca tefekkürden kastedilen Hira dağında geçirdiği zamandır.

Vahiy, ilham fikri Muhammetten evvel de Araplarca meçhul değildi.
Yani, Muhammed'in vahiy fikrine kapılması için, kendiliğinden böyle bir fikri bulması da gerekmiyordu. Kendisinden önce de aynı konuma gelmiş kişilerden vahiy konusunu bilmekteydi.

Bütün iptidai kavimler gibi, Araplar da, şairlerin akıl erdiremedikleri kuvvetlerden ilham aldıklarına inanırlardı.
Burada da, Muhammed'in, Arapların bu tür inançlarını, kendi vahiy inançları doğrultusunda kullanmaya çalıştığı anlatılmak istenmiştir.

İSLÂM TARİHİ 91

aldıklarına inanırlardı. Bu kuvvetler Araplar için cinlerdi. Cinler, gûya, kâhinlere kayıptan haber vermek kudretini ilham ederlerdi. Bu nevi itikatlar Arabistanda herzaman o kadar canlı ve derin olmuştur ki Muhammet dahi cinlerin vücuduna samimî olarak inanmıştır. O, hakikaten cinlerin şairlere şiir ilham ettiğine kani idi. Araplar şairleri, bir kâhin gibi telâkki ederlerdi. Muhammedin Musa, İsa, dinlerine dair öğrendikleri de kendisinde bu itikadı kuvvetlendirmiştir. Bu Peygamberler de melekler vasıtasile ilham aldıklarını söylemişlerdi. O dinlerde de cin ve melek telâkkisi vardı. Dinler nazarında cinler, kötü ruhlar olduğundan peygamberler onlardan mülhem olamazlardı. Muhammet te diğer peygamberler gibi kendisine ilham eden kuvvetin insanları iğfal eden bir kuvvet olmayıp, onları hayır ve saadete irşat eden ilâhî bir kuvvet olduğuna samimî olarak inandı.

Muhammet başlangıçta her halde şedit bir heyecana maruz oldu. Birtakım dinî endişeler ve vicdanî mülâhazalarla samimî surette üzüldü. Muhammet namuskâr ve menfaat fikrinden ari olarak ortaya atıldı. Onun gayesi, muhitinin ahlâkını, dinini ve içtimaî hayatını ıslah etmekti.

İLK VAHİY Muhammedin Peygamberliğinin başlangıcına dair birçok rivayetler vardır. Bunlar pek çok efsanelerle karışmıştır. Hakikatte Peygamberin ilk söylediği Kuran ayetlerinin ne olduğu katî surette malûm değildir. Muhammet uzun bir devirdeki tefekkürlerin mahsulü olan ayetleri lüzum ve ihtiyaçlara göre takrir ediyordu. Bununla beraber kendisini tahrik eden kuvvetin tabiat fevkinde bir mevcudiyet olduğuna samimî surette kani idi. Muhammedi harekete getiren ilk amil bu samimî heyecanlar olmuştur. Muhammet bidayette irticalen dinî hitabette bulunan bir *vaiz* oldu. Vaizlikten *Nebi*liğe, Nebilikten nihayet *Allahın Resulü* haline geçti. Aralarında yaşadığı insanların manevî menfaati için ve büyük bir hakikat namına mücadeleye atıldı. sonunda cihanşümul bir dinin müessisi oldu. Muhammedin neşrettiği din, insanların kalbinde derin bir ihtizaz uyandırdı. O ölüp gittikten on dört asır sora bile islâmiyet, hâlâ kalplerde ihtizaz husule getir

Syf.91

Bu kuvvetler Araplar için cinlerdi. Cinler güya, kahinlere gayıptan haber vermek kudretini ilham ederlerdi. Bu nevi itikatlar Arabistan da herzaman o kadar canlı ve derin olmuştur ki, Muhammed dahi cinlerin vücuduna samimi olarak inanmıştır.
Muhammed dahi cinlerin vücuduna samimi olarak inanmıştır ifadesi, Muhmmed hakkındaki düşünceyi bir defa daha açık olarak vurgulamaktadır.

Araplar şairleri bir kahin gibi telakki ederlerdi. Muhammed'in Musa, İsa, dinlerine dair öğrendikleri de, kendisinde bu itikadı kuvvetlendirmiştir. Bu peygamberler de melekler vasıtası ile ilham aldıklarını söylemişlerdi.

Atatürk el yazılarında, ' Tarih bize öğretir ki, bütün dinler, milletlerin cehaletlerinin yardımıyla, utanmaksızın Tanrı tarafından gönderildiğini söyleyen adamlar tarafından tesis olunmuştur.' demektedir. İslam'da bütün dinler kapsamındadır ve aynı yaklaşım burada da geçerlidir.

Muhammet başlangıçta herhalde şedit bir heyecana maruz oldu.
Muhammed'in peygamberliğine kendisinin de inandığını ancak, bunun bir heyecana kapılarak oluştuğunu düşünmektedir.

Hakikatte peygamberin ilk söylediği Kuran ayetlerinin ne olduğu kati surette malum değildir.

Burada da, ayetlerin Muhammed tarafından söylendiği belirtilmekte.

Muhammet uzun bir devirdeki tefekkürlerin mahsulü olan ayetleri luzum ve ihtiyaçlara göre takrir ediyordu.

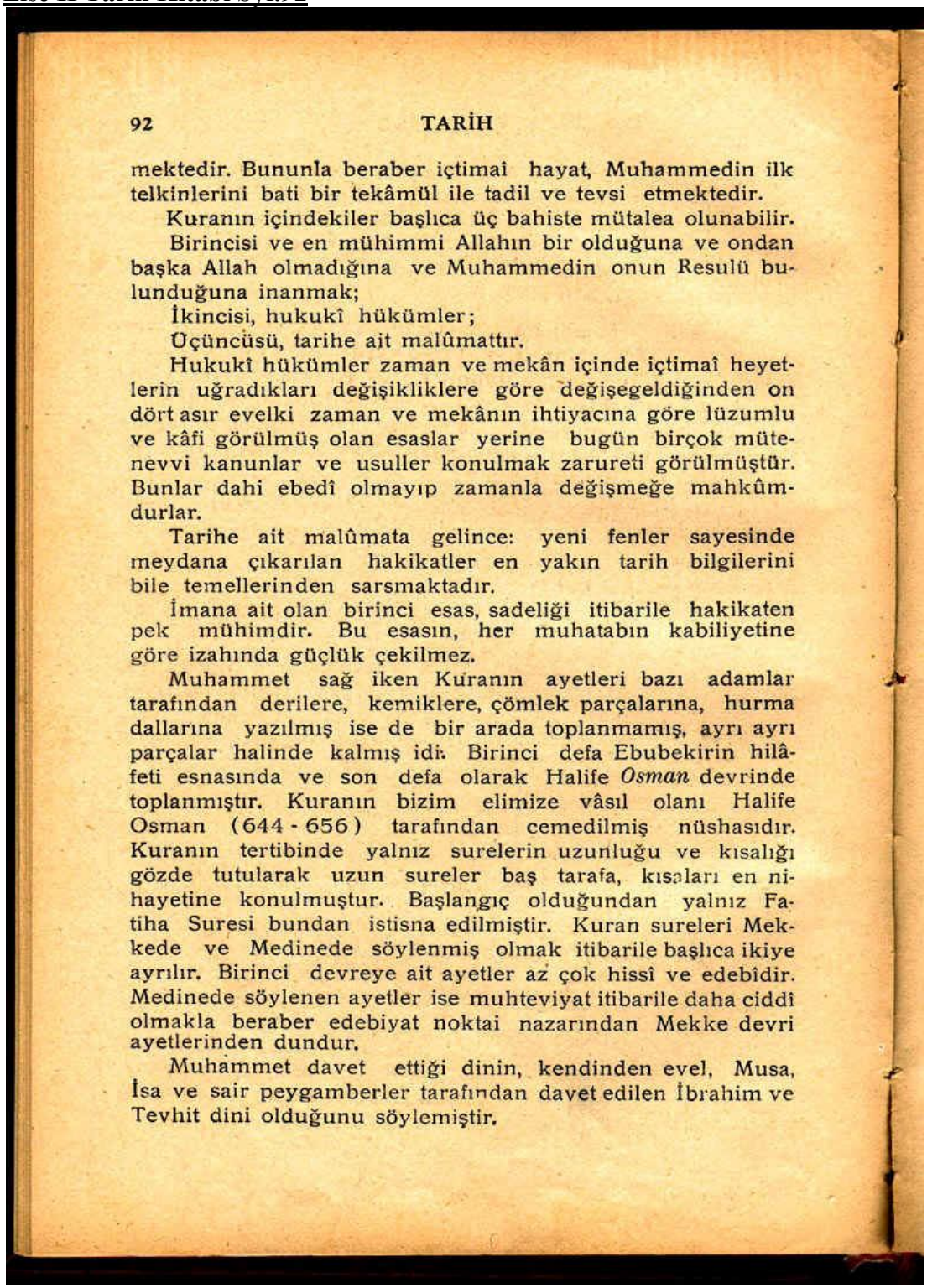
Ayetlerin Muhammed'in düşüncelerinin bir mahsulü olduğunu belirten bir açık ifade daha.

Bununla beraber kendisini tahrik eden kuvvetin tabiat fevkinde bir mevcudiyet olduğuna samimi surette kani idi. Muhammedi harekete getiren ilk amil bu samimi heyecanlar olmuştur.

İfadelerden anlaşılacağı gibi, Muhammed'i harekete getiren, gerçekte Cebrail'i görmüş olması değil, bir kuvvet tarafınan tahrik edildiğini sanarak, kendi peygamberliğine inanması ve harekete geçmesidir.

Syf. 92 Kuran'ın 3 Ayrı Konuda Mütalea Edilmesi İslam dininin, İbrahim dini olduğunun açıkça Allah tarafından değil, Muhammed tarafından söylendiği belirtilmektedir.

Lise II Tarih Kitabı Syf.92

mektedir. Bununla beraber içtimaî hayat, Muhammedin ilk telkinlerini bati bir tekâmül ile tadil ve tevsi etmektedir.

Kuranın içindekiler başlıca üç bahiste mütalea olunabilir.

Birincisi ve en mühimmi Allahın bir olduğuna ve ondan başka Allah olmadığına ve Muhammedin onun Resulü bulunduğuna inanmak;

İkincisi, hukukî hükümler;

Üçüncüsü, tarihe ait malûmattır.

Hukukî hükümler zaman ve mekân içinde içtimaî heyetlerin uğradıkları değişikliklere göre değişegeldiğinden on dört asır evelki zaman ve mekânın ihtiyacına göre lüzumlu ve kâfi görülmüş olan esaslar yerine bugün birçok mütenevvi kanunlar ve usuller konulmak zarureti görülmüştür. Bunlar dahi ebedî olmayıp zamanla değişmeğe mahkûmdurlar.

Tarihe ait malûmata gelince: yeni fenler sayesinde meydana çıkarılan hakikatler en yakın tarih bilgilerini bile temellerinden sarsmaktadır.

İmana ait olan birinci esas, sadeliği itibarile hakikaten pek mühimdir. Bu esasın, her muhatabın kabiliyetine göre izahında güçlük çekilmez.

Muhammet sağ iken Kuranın ayetleri bazı adamlar tarafından derilere, kemiklere, çömlek parçalarına, hurma dallarına yazılmış ise de bir arada toplanmamış, ayrı ayrı parçalar halinde kalmış idi. Birinci defa Ebubekirin hilâfeti esnasında ve son defa olarak Halife *Osman* devrinde toplanmıştır. Kuranın bizim elimize vâsıl olanı Halife Osman (644 - 656) tarafından cemedilmiş nüshasıdır. Kuranın tertibinde yalnız surelerin uzunluğu ve kısalığı gözde tutularak uzun sureler baş tarafa, kısaları en nihayetine konulmuştur. Başlangıç olduğundan yalnız Fatiha Suresi bundan istisna edilmiştir. Kuran sureleri Mekkede ve Medinede söylenmiş olmak itibarile başlıca ikiye ayrılır. Birinci devreye ait ayetler az çok hissî ve edebîdir. Medinede söylenen ayetler ise muhteviyat itibarile daha ciddî olmakla beraber edebiyat noktai nazarından Mekke devri ayetlerinden dundur.

Muhammet davet ettiği dinin, kendinden evel, Musa, İsa ve sair peygamberler tarafından davet edilen İbrahim ve Tevhit dini olduğunu söylemiştir.

Muhammet davet ettiği dinin, kendinden evvel, Musa, İsa ve sair peygamberler tarafından davet edilen İbrahim ve Tevhid dini olduğunu söylemiştir.

Bu söylem, Kuran'da ayet olarak yer almaktadır ve dolayısı ile Allah'ın söylemidir. Ancak, burada da, Muhammed'in söylemi olarak geçmektedir.

Lise II Tarih Kitabı Syf.93

MUHAMMET MEDİNEDE Medine denilen yerin adı *Yesrip* tir. Muhammet oraya hicret ettikten sora onun oturduğu yer olmak itibarile Medine dendi.

Muhammet, islâm teşkilâtına Medinede başladı, orada islâm cemaatinin siyasî ve askerî reisi oldu; Mekke müşriklerine karşı harp ilân etti.

Muhammet Medinede müslümanların ibadet etmeleri için bir *cami* (islâm cemaatinin toplanacağı yer) yaptı. Bu ilk cami damsız kerpiçten yapılmış dört duvardan ibaret idi. Caminin bir duvarına bitişik olmak üzere Muhammet ile karıları için kerpiçten yatacak odalar yapıldı. Soraları avlunun bir köşesinin üstü de hurma dallarile örtüldü. Caminin kıblesi *Kudüs* idi. Soraları Mekkeye döndürüldü.

Mekkeden gelen muhacirlere, *Muhacirin*, Medinelilere *Ensar* (yardımcı) denmiştir. Medinelilerden müslüman olanlar çok çabuk çoğaldı. Yalnız Us kabilesi kolaylıkla islâmiyeti kabul etmedi.

Muhammedin Yahudilerden gördüğü muhalefet daha şedit olmuştur.

Muhammet Arapları tatmin ve Yahudileri bertaraf etmek suretile adım adım muvaffak oldu. Fakat, islâmiyet ancak Arap Yarımadasının hudutlarını aştıktan ve Arap olmıyan kavimler, bilhassa Türkler tarafından kabul edildikten soradır ki, büyük bir din haline geldi.

Arap olmıyan kavimler islâmiyeti hırsla benimsediler, halbuki asıl Araplardan olan sınıflar islâmiyeti, tahakküm etmek için bir siyaset vasıtası olarak kullandılar. Nihayet nüfuz ve iktidar Arap olmıyan müslüman kavimlerin ellerine geçti. Araplar adeta çöllerine döndüler.

Muhammedi ve onun nasıl bir din müessisi ve dinî bir devlet reisi olduğunu anlıyabilmek için onun bilhassa askeri faaliyetlerini tetkik etmek lâzımdır. Aksi takdirde Muhammedi, her şeyi bir melekten alan ve aynen muhitine tebliğ eden ümmî, cahil, hissiz hareketsiz bir put derekesine indirmek hatasından kurtulmak mümkün olmaz. Halbuki Muhammet denilen şahsiyet bizatihi mütehassis, mütefekkir, müteşebbis ve muasırlarının en yükseği olduğunu yaptığı işlerle ispat etmiş bir varlıktı.

Caminin kıblesi Kudüs idi sonraları Mekke'ye döndürüldü. Burada, Allah'ın yanılmaz iradesine dikkat çekilmektedir. Kıble, madem ki Kabe olacaktı ki, önceleri öyledir. Sonradan Kudüs'e çevrilmiştir. Öyleyse neden daha sonra tekrar Mekke'ye çevrilerek ikide bir fikir değiştiren bir irade ortaya çıkmıştır.

Kıble'nin Değiştirilmesi

Islam dini, çıkış yeri olan Mekke'de yayılmaya başlayınca, Müslümanların da adet yerini bulması için kendilerine bir kıble tayin etmeleri gerekir. İslam öncesi dinsel tapınmalarda da kullanılan Kabe bu iş için en uygun mekan olarak görülür ve kıble olarak tayin edilir.

Daha sonra, Müslümanlar Medine'ye göç edince yeni bir kıble belirlemek gerekir. Medine'de Yahudiler yaşamaktadır ve kıbleleri, Beyt-i Makdis, yani Kudüs'tür. Muhammed'de aynı şekilde, kendisine kıble olarak Yahudilerin kıblesini seçer. Bazı tarih yazarlarına göre Muhammed'in "Kudüs"ü KIBLE olarak seçmesi, Yahudiler'den kendisine saf bulmak amacıyla onlara hoş görünmek içindir.

İki seneye yakın bir zaman Müslümanlar ibadetlerini Kudüs'e yönelik olarak yaparlar. Ancak, zaman içinde Muhammed'in, Medine'de kendi dinini yayma siyasetini uygulamaya koyması karşısında, bu durumdan rahatsız olmaya başlayan Yahudiler, 'Müslümanlar, dinimize uymuyor ama Kıblemize yöneliyorlar' şeklinde alaycı sözler söylemeye başlarlar. Yahudilerin bu sözleri Muhammed'i kızdırır ve kıblesini Yahudilerin kıblesi Kudüs'ten alarak tekrar önceki kıbleleri olan Kabe yönüne çevirir.

Bunun için gereken ayetler yazılır.

Bakara / 143. ***İşte böylece sizin insanlığa şahitler olmanız, Resûl'ün de size şahit olması için sizi mutedil bir millet kıldık. Senin (arzulayıp da şu anda) yönelmediğin kıbleyi (Kâbe'yi) biz ancak Peygamber'e uyanı, ökçeleri üzerinde geri dönenden ayırdetmemiz için kıble yaptık. Bu, Allah'ın hidayet verdiği kimselerden başkasına elbette ağır gelir. Allah sizin imanınızı asla zayi edecek değildir. Zira Allah insanlara karşı şefkatli ve merhametlidir.***

Bakara / 144. ***(Ey Muhammed!) Biz senin yüzünün göğe doğru çevrilmekte olduğunu (yücelerden haber beklediğini) görüyoruz. İşte şimdi, seni memnun olacağın bir kıbleye döndürüyoruz. Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. (Ey müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzlerinizi o tarafa çevirin. Şüphe yok ki, ehl-i kitap, onun Rablerinden gelen gerçek olduğunu çok iyi bilirler. Allah onların yapmakta olduklarından habersiz değildir.***

Herşeyi önceden gören ve düşünen Allah, nedense burada Müslümanların kıblesini önceden düşünmeyerek, onları Yahudiler karşısında zorda bırakmıştır. Muhammed'de bu çelişkinin farkındadır ve Kıble'nin neden değiştirildiği konusunda kendisine Yahudiler'den soru geleceğini bildiği için buna cevaben aşağıdaki ayet yazılır ve

ayetin sonuna, ***O dilediğini doğru yola iletir*** ifadelerini koyarak, bu çelişkiyi kapatmaya çalışır.

Bakara / 142. ***İnsanlardan bir kısım beyinsizler: Yönelmekte oldukları kıblelerinden onları çeviren nedir? diyecekler. De ki: Doğu da batı da Allah'ındır. O dilediğini doğru yola iletir.***

İslamilerin bu çelişkiye verecekleri cevap basittir. Allah, önceleri Müslümanlarla Yahudilerin kıblelerinin aynı olmalarını istemiştir ama Yahudilerin alaycı davranışları karşısında Müslümaları bu alaydan kurtarmak için kıblenin yönünü değiştirmek zorunda kalmış ve yeminler ederek aşağıdaki ayeti göndermiştir peygamberine.

145. ***Yemin olsun ki (habibim !) sen ehl-i kitaba her türlü âyeti (mucizeyi) getirsen yine de onlar senin kıblene dönmezler. Sen de onların kıblesine dönecek değilsin. Onlar da birbirlerinin kıblesine dönmezler. Sana gelen ilimden sonra eğer onların arzularına uyacak olursan, işte o zaman sen hakkı çiğneyenlerden olursun.***

Ayette sözü geçen ilim kelimesi de Kuran'ı ifade etmektedir. Konuyla ilgili olarak Diyanetin açıklaması aşağıdaki gibidir.

Diyanet Vakfı Meali s.21

Resulullah (s.a.) Medini'ye geldikten sonra müslümanlar on altı on yedi ay kadar Kudüs'e yönelerek namaz kıldılar. Bu durum Yahudilerin şımarmalarına, "Muhammed ve ashabı kıblelerinin neresi olduğunu bimiyorlardı, biz onlara yol gösterdik" gibi laflar etmelerine ve bunu etrafa yaymalarına sebep olmuştu. Resulullah, Allah'tan İslam'a kendi kıblesinin verilmesini niyaz etti. İşte bundan sonra Kudüs'ten Kabe'ye dönülmesi emri geldi. Bunun üzerine Yahudiler ve münafıklar tekrar ileri geri konuşmaya başladılar.

Lise II Tarih Kitabı Syf.94

C. MUHAMMEDİN BELLİBAŞLI SEFERLERİ

BEDİR MUHAREBESİ (624) Bedir muharebesi islâm tarihinde çok mühim vak'a sayılır. Muhammet Medinede yerleştikten ve az çok teşkilât yaptıktan sora Mekke ile Suriye arasında gelip giden tüccar kervanlarına tecavüzlere başlamıştı. Suriyeye ticaret için gitmiş bir kervan hepsi Kureyş kabilesine mensup 70 kadar süvari ile Mekkeye dönüyordu. Bunların başında *Ebusüfyan* vardı. Sahil yolu ile yürüyorlardı. Muhammet bunu haber aldı. Kervanın yanında nekadar servet olduğunu ve kuvvetlerinin azlığını da öğrenmişti.

Muhammet müslümanları topladı. Onlara vaziyeti anlattı ve bu kervanı vurmak üzere Medineden hareket olundu. Ebusüfyan Muhammedin kendi üzerine yürümekte olduğunu haber alınca Mekkeye Kureyşlilere adam saldırarak onları mallarını kurtarmağa davet etti. Bunun üzerine Mekke ahalisi silâha sarılarak bir sefer heyeti teşkil ettiler. Muhammet bundan vaktile haberdar olamadı. Ebusüfyan *Bedir* de pusuya uğramaktan korktuğu için Bedir mevkiinden uzaklaştı. Muhammet geldi. Bedir yakininde durdu *(Harita. 20)*. Yalnız ufak bir müfrezeyi Bedir kuyusuna yolladı. Bu sırada Kureyşliler tarafından bazı kimseler su almak için kuyuya geldiler. Muhammedin adamları bunlardan bir köleyi esir ederek Muhammede gönderdiler. Bu esirin Ebusüfyan kafilesine mensup olduğu zannediliyordu. Halbuki köle Mekkeden gelen sefer heyetine mensuptu. Köle Ebusüfyana dair bir şey bilmiyordu. Fakat kervanı himaye etmek için gelen Kureyşliler hakkında verdiği malûmattan sefer heyetinin 900 den fazla olduğu anlaşıldı. Bunun üzerine Muhammet derhal hareket ederek Kureyşlilerden evel kuyuyu tuttu ve başka su kuyularını doldurttu. Ondan sora Kureyşliler göründüler. Yapılan müsademede Muhammet muvaffak oldu. Muhammedin kuvveti 300 kişi kadar ve 70 deve idi.

Burada Muhammede muvaffakıyet temin eden, askerine eyi tertibat aldırması ve muharebeyi bizzat eyi idare etmesi oldu. Muhammet askerlerine daima birlikte sımsıkı durmalarını, düşman hücumlarına ok atarak mukabele etmeyi emretti. Kılıçlar ancak son dakidaka kullanılacaktı. Müslü-

Muhammet Medinede yerleştikten ve az çok teşkilat yaptıktan sonra Mekke ile Suriye arasında gelip giden tüccar kervanlarına tecavüzlere başlamıştı. Suriyeye ticaret

içingitmiş bir kervan hepsi Kureyş kabilesine mensup 70 kadar suvari ile Mekke'ye dönüyordu. Bunların başında Ebu Süfyan vardı. Sahil yolu ile yürüyorlardı. Muhammet bunu haber aldı. Kervanın yanında nekadar servet olduğunu ve kuvvetlerinin azlığını da öğrenmişti. Muhammet Müslümanları topladı. Onlara vaziyeti anlattı ve bu kervanı vurmak üzere Medine'den hareket olundu.

Yukarıdaki ifadeler, açıkça bir soyguncu çetesinin yaptıklarını alatmaktadır. Bu soygunlar İslam adına yapılan talanlardır. Soyguncu çetesinin başındaki de İslam peygamberi Muhammed'dir. Konu için bakınız **Seriyye** Atatürk'ün bu gerçekleri Tarih kitabına koymasındaki en büyük amaç, Türk Gençliğine İslam'ı bütün yönüyle göstermek istemesiydi hiç kuşkusuz.

Seriyye

Seriyye kelimesinin sözlük anlamı, düşman birlikler üzerine yollanan asker takımı veya gece gazvesidir, yani gece yapılan saldırı.

İslami kesim genelde, Müşriklerin saldırılarına karşı, Müslümanların kendilerini korumaları için ayetler geldiğini, Müslümanların yaptıkları savaşlarla, bu savaşlardan elde ettikleri ganimetlerde hak sahibi olduklarını göstermek isterler.. Bu kavimlerden birinin ilk olarak Müslümanlara saldırdığını Tevbe 13. Ayetden anlamak mümkün..

9.Tevbe/13. ***(Ey müminler!) verdikleri sözü bozan, Peygamber'i (yurdundan) çıkarmaya kalkışan ve ilk önce size karşı savaşa başlamış olan bir kavme karşı savaşmayacak mısınız; yoksa onlardan korkuyor musunuz? Eğer (gerçek) müminler iseniz, bilin ki, Allah, kendisinden korkmanıza daha lâyıktır.***

Ancak bu kavimin hangi sebeplerle Müslümanlara saldırdığı belli değildir.. Hernekadar İslami tarihçiler tarafından bazı detaylar saptırılsa da, tarihsel bilgiler, ki bunlardan bir çoğu gene İslam Tarihçilerinden gelen bilgilerdir, öncelikle savaşların Müşriklerden başladığını pek doğrulamaz..

Prof. Dr. Muhammed Abid Cabiri, İslam'da Siyasal Akıl isimli kitabında, Müslümanların, müşrik kavimlerine saldırılarını şu şekilde anlatır..(Sayfa 211-212)

Savaş doğrudan hedef değildi. Bilakis savaşın hedefi, Müslüman olmadığı takdirde ekonomik çıkarlarının tamamen yok edileceğini, Kureyş'in Müslüman oluşunun, önderlik etmesi dolayısıyla öteki Arap kabilerinin Müslüman olmaları için zorunlu bulunduğu Kureyş'e hissettirme düzeyine Muhammed-i daveti yükseltmekti.

Gerçekten, Kureyş'e karşı "kıtal", daha başından itibaren, onun ticari çıkarlarını vurmayı hedef alıyordu. Hz. Peygamber ve arkadaşları biliyorlardı ki Kureyş'i Tanrıları ve dini değil, ticareti ilgilendirir. Bunun için Kureyş'e karşı, açık savaş

araçlarıyla, açık siyaset uyguladılar: Suriye'den gelen ticari kervanlarını engellemek. Medine bilindiği üzere Suriye ile Mekke arasında yer alır. Dolayısıyla, bu kenarların yolu üstündeki Medine'ye hakim olmak , "tarih" in, dünya ticaret tarihi ve eski dünyadaki yollarından ayrı olarak, coğrafyanın zorunlu kıldığı bir durumdu.

Böylece, Hz. Peygamber ve muhacir arkadaşları Medine'de yerleşir yerleşmez, kumandanların Hz. Peygamber'in belirlediği seriyyeler (akınlar) ve bizzat kendisinin komuta ettiği gazveler (savaşlar) düzenlenmeye başlandı. Hedef Suriye'den gelen Kureyş ticaret kervanlarını engellemekti.

Genelde bazı İslami kesimler tarafından, İslam'da bir zorlama olmadığı ve İslam dininin her türlü hoşgörüye ve inanca açık bir din olduğu söylenmesine karşın, buradaki anlatımdan, Müslümanların İslam'ı diğer kavimlere kabul ettirmek için her türlü yolu denedikleri açık bir şekilde görülmektedir. Ayrıca bilinir ki, Suriye'den gelen kavimler, Mekke'de Allah'a dileklerini ulaştırmada şeffatçi saydıkları putları ziyeret ederek adakta bulunurlardı. Burada Bakara 217 de geçen bir pasajı hatırlatmakta fayda vardır.. ***Mes-cid-i Haram'ın ziyaretine mâni olmak ve halkını oradan çıkarmak ise Allah katında daha büyük günahtır.***

En çok dikkati çeken şey, Hz. Peygamber' in (s.a.v) Medine'ye varışından yalnızca yedinci ayda, komutanı amcası Hamza' ya verdiği hedefi Ebu Cehil başkanlığındaki üç yüz kişiden oluşan ve Suriye'den gelmekte olan Kureyş ticaret kervanının engellemek olan bir seriyye düzenledi. Ne var ki her iki tarafın müttefiki, aracılık yaptı ve bir çatışma olmasını engelledi. Ebu Cehil, Mekke'ye doğru yoluna devam etti. Yalnızca bir ay sonra, Hz. Peygamber, Ubeyd bin Haris komutasında yeni bir seriyye düzenledi. Ebu Süfyan'ın başkanlığındaki ikiyüz kişilik kervanın yolunu kesmek için Rabiğ'a gitti. İki taraf arasında uzaktan mızrak ok atışması oldu. Daha sonra ayrıldılar. Yine bir ay sonra, yani Hicretin dokuzuncu ayında, Hz. Peygamber, bilgi almak aracıyla Sa'd bin Ebi Vakkas komutasında üçüncü bir seriyye düzenlendi. Görevi yaptılar. Ancak rastlantı eseri, hedeflenen kervan iki gün önce geçmişti.

İkinci yılın üçüncü ayında, bizzat Hz. Peygamber, Ebva (veya Veddan) savaşına çıktı. Kureyş'i beklemek üzere onbeş gece kaldı. Daha sonra Medine'ye döndü. Yine aynı ay içinde, yüz kişiden ve beşyüz deveden oluşan, Umeyye bin Halef'in başkanlık ettiği Kureyş kervanını Buvatta karşılamak üzere, ashabından ikiyüz kişiyle birlikte çıktı. Ama çatışma olmadı. Yine aynı ay içinde, Suriye'den gelen başka bir Kureyş kervanını karşılamak için, Zatul-Aşiret gazvesine çıktı.. Bütün bu yedi seriyye ve gazveyi, Hz. Peygamber Medine'ye muhacir olarak gelişinden itibaren onüç ay içinde düzenlemişti. Hepsinin de gayesi, Kureyş ticaret kervanlarını engellemekti.

Muhammed'in ticaret kervanlarını engellemek için düzenlediği seriyyeler açıkça anlatılmaktadır. Bu durumda ilk olarak saldırıya uğrayanların gerçekte

Müslümanlar olmadığı, ayrıca dikkatli okunduğu zaman ayetlerin akışı içinde, kendileri için savaş pek elzem olmadığı halde, Muhammed'in çevresindekileri Allah adına savaşa teşvik ettiği, bazı ayetlerin içinde görülebilir..

Nisa / 77. ***Kendilerine, ellerinizi savaştan çekin, namazı kılın ve zekâtı verin, denilen kimseleri görmedin mi? Sonra onlara savaş farz kılınınca, içlerinden bir gurup hemen Allah'tan korkar gibi, hatta daha fazla bir korku ile insanlardan korkmaya başladılar da "Rabbimiz! Savaşı bize niçin yazdın! Bizi yakın bir süreye kadar ertelesen (daha bir müddet savaşı farz kılmasan) olmaz mıydı?" dediler. Onlara de ki: "Dünya menfaati önemsizdir, Allah'tan korkanlar için ahiret daha hayırlıdır ve size kıl payı kadar haksızlık edilmez."***

Ayet içindeki, ***ahiret daha hayırlıdır*** ifadelerinden insanların İslam uğruna ölmeleri istendiği ve bu istek onlardan yapılırken ölümün kendilerine güzel gösterildiği de açıkça görülmektedir.
Buradan Muhammed'in cemaatinin içinde bazı grupların savaşmadan yaşayabileceklerini bildiklerini anlamak da mümkün. Ancak, Muhammed, savaşmak istemeyen müminlerin bulundukları cemaat içinde diğer müminlere karşı etkili olmalarından çekindiği için, o kişileri Allah tarafından, korkaklıkla suçlamaktadır..Ayrıca ayetin, ***Dünya menfaati önemsizdir, Allah'tan korkanlar için ahiret daha hayırlıdır***, ifadelerini kullanarak, bariz amaçlar uğruna, insanları ahiret kandırmacaları içinde bile bile ölüme itelemesini çok dikkatlice düşünmek gerekir…

Nisa suresindeki bu ifadelerin bir benzeri aynı şekilde Tevbe suresinde de yer almaktadır,

9.Tevbe /38. ***Ey iman edenler! Size ne oldu ki, "Allah yolunda savaşa çıkın!" denildiği zaman yere çakılıp kalıyorsunuz? Dünya hayatını ahirete tercih mi ediyorsunuz? Fakat dünya hayatının faydası ahiretin yanında pek azdır.***

9.Tevbe /39. ***Eğer (gerektiğinde savaşa) çıkmazsanız, (Allah) sizi pek elem verici bir azap ile cezalandırır ve yerinize sizden başka bir kavim getirir; siz (savaşa çıkmamakla) O'na hiçbir zarar veremezsiniz. Allah her şeye kadirdir.***

Muhammed'in kendine göre belirlediği ideolojiyi yaymak ve bu ideolojinin geliştirilmesi altında ganimet toplamak için giriştiği savaşlarda, etrafındaki bazı müminlerin savaşlara pek istekli olmadığını gene ayetlerdeki açık ifadelerden anlamak mümkün…

Bu arada gelişen olayların paralelinde, karşı taraftan savaşmak istemeyenler olursa onların üzerine gidilmeyeceğini söyleyerek, adil bir görünüm veren hükümler de bu ayetlerin arasında yer alır…

Nisa /90. ***Ancak kendileriyle aranızda antlaşma bulunan bir topluma sığınanlar yahut ne sizinle ne de kendi toplumlarıyla savaşmak (istemediklerin) den yürekleri sıkılarak size gelenler müstesna. Allah dileseydi onları başınıza belâ ederdi de sizinle savaşırlardı. Artık onlar sizi bırakıp bir tarafa çekilir de sizinle savaşmazlar ve size barış teklif ederlerse bu durumda Allah size, onların aleyhinde bir yola girme hakkı vermemiştir.***

İslam'a ve müminlere saldıranların öldürülmeleri için ayrıca hükümler vardır.. Bu ayetlerin içeriğinde İslam'a yapılan saldırılardan dolayı müminlerin öldürerek karşılık vermeleri istenmektedir. Bugün İslami kesim bu hükümleri göstererek, diğer saldırı içeren hükümlerde haklılık bulmaya çalışır..

Nisa 91..***Hem sizden hem de kendi toplumlarından emin olmak isteyen başkalarını da bulacaksınız. Bunlar her ne zaman fitneye götürülseler ona baş aşağı dalarlar (daldırılırlar). Eğer sizden uzak durmaz, sulh teklif etmez ve ellerini çekmezlerse onları yakalayın, rastladığınız yerde öldürün. Işte onlar üzerine sizin için apaçık yetki verdik.***

Aynı şekilde Tevbe /12 ***Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini bozarlar, ve dininize saldırırlarsa, küfrün önderlerine karşı savaşın. Çünkü onlar yeminleri olmayan adamlardır. (Onlara karşı savaşırsanız) umulur ki küfre son verirler.***

9. Tevbe /16. ***Yoksa, Allah, sizden, cihad edip Allah, Peygamber ve müminlerden başkasını kendilerine sırdaş edinmeyenleri ortaya çıkarmadan bırakılacağınızı mı sandınız? Allah yaptıklarınızdan haberdardır.***

Bu arada Mescid-i Haram ziyaretleri her iki taraf için bir ticaret ortamı oluşturmaktaysa da, bu ortamın oluşturduğu yakınlaşma dahi ortadan kaldırılmak istenmiş, insanların birbirlerine daha kardeşçe bakmaları ve yaklaşmaları sağlanacağı yerde, adeta birbirlerinden nefret etmeleri için zemin hazırlanmıştır..

9. Tevbe /28. ***Ey iman edenler! Müşrikler ancak bir pisliktir. Onun için bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkarsanız, (biliniz ki) Allah dilerse sizi kendi lütfundan zengin edecektir. Şüphesiz Allah iyi bilendir, hikmet sahibidir.***

Ayet içinde yer alan yoksulluktan korkarsanız ifadesinden kastedilen, Mekke'lilerin, Müşriklerin hac ziyareti sırasında bıraktıkları paradan mahrum olmalarıdır. Cahiliye döneminden kalan bu geleneği Muhammed kendi kavminin ve taraftarlarının menfaatleri doğrultusunda yerleştirmiştir. Aynı şekilde bugün bizim hacılarımız da, hac ziyaretleri ile, bu geleneği kutsal bir vazife sayarak, Arap'lara para kazandırmaya devam etmektedirler. Hac inanç sömürüsünün bir başka örneğidir..

Lise II Tarih Kitabı Syf.95

manlar Muhammedin verdiği talimatı dikkatle takip ettiler. Kureyşliler yalınkılıç hücum ettikleri zaman bir ok yağmuru ile karşılandılar. İslâmlar intizamı muhafaza ettiler. Son safhada Muhammedin askerlerinden kılıcı kırılan biri, Muhammedin yanına koşarak kırılmış silâhını gösterdi. Muhammet ona bir sopa vererek "bununla vuruş„ dedi.

Kureyşlilerin bozgunluğu çok seri ve hezimetleri tam oldu. Müsademe esnasında Muhammedin gösterdiği harikulâde cesaret müslümanları dehşet ve hayret içinde bıraktı; hiç kimse onun kadar cesur olmadı, ve düşmana onun kadar yaklaşamadı. Zaferden sora Muhammet yanında Ebubekir olduğu halde bütün muharebe meydanını dolaştı.

Birçok servet ve esir müslümanların eline düştü. Ebusüfyan ancak kafilesinin bir kısmile Mekkeye kaçabildi. Muhammet tarafından, okuyup yazma bilen esirlerin herbiri on Medineliye okuyup yazma gösterme vazifesile mükellef tutuldular.

Medineye dönüldüğü zaman müslümanlar arasında ganimetlerin taksimi yüzünden ihtilâf çıktı. Muhammet bu ihtilâfı teskin için Ganaim denilen ayetleri tebliğ etti.

Bu seferden sora Muhammet dinî, siyasî ve askerî mühim teşebbüslerde bulunmuş ve herbirinde muvaffak olarak mevkiini sağlamlaştırmıştır. Yahudiler aleyhinde şedit tatbikata bu zamanda başlamıştır.

UHUT MUHAREBESİ Bedir hezimeti Kureyşlileri Muhammet ve müslümanlardan esaslı intikam arzusuna sevketti. Bütün müttefikleri olan kabilelere müracaat ettiler, hazırlık için çok para tedarik eylediler. Ebusüfyanın kaçırıp Mekkeye getirdiği servet te başlıca memba oldu. Nihayet Muhammet aleyhine yürümek üzere 3000 kişi topladılar.

Muhammet bir suretle işten haberdar oldu. Kureyşliler, büyük süratle yürümediklerinden müdafaa tertibatı için vakit bulundu.

Kureyşliler Mekkeden şimaligarbî yolu ile yürüdüler. Bedir vahasını solda bıraktıktan sora Medinenin garbına döndüler. Oradan itibaren garptan Medinenin etrafını dolaşarak Medinenin şimalinde bulunan *Uhut* dağının eteklerine kadar ilerlediler *(Harita. 21)*. Bu suretle Medineye cenuptan değil, şimalden yaklaşmış oldular. Bunun sebebi, bütün suları

Medineye dönüldüğü zaman Müslümanlar arasında ganimetlerin taksimi yüzünden ihtilaf çıktı. Muhammet bu ihtilafı teskin için Ganaim denilen ayetleri tebliğ etti. Dikkat edilecek olursa burada da, ayetleri tebliğ eden Allah değil, gene Muhammed'dir.

Ganimet ve Ganaim Ayetleri

İslam adına yapılan savaşlar ve gece baskınlarından elde edilen ganimetler, savaşa ya da gece baskınlarına katılanlar arasında paylaştırılırdı. Zaten yapılan gece baskınlarının asıl amacıda ganimet toplamaktı. Bakınız Seriyye Bu çatışmalardan birinde Muhammed alınan ganimetleri paylaştırmayınca kendisine ganimetlerin ne olduğunu sorarlar. Ganimeti paylaştırmak istemeyen Muhammed'in imdadına, ***sana savaş ganimetlerini soruyorlar*** şeklinde başlayan Enfal Suresinin 1. ayeti yetişir.

Enfal / 1. ***Sana savaş ganimetlerini soruyorlar. De ki: Ganimetler Allah ve Peygamber'e aittir. O halde siz (gerçek) müminler iseniz Allah'tan korkun, aranızı düzeltin, Allah ve Resûlüne itaat edin.***

Burada sorulmayacakmıdır ki, Allah ganimeti ne yapacaktır ?
İslamilerin, bu konuda yaklaşımları, alınan ganimetlerin İslam yolunda kullanılacağı şeklindedir. Yani, İslamın yayılması için Allah'ın alınan ganimetlere ihtiyacı vardır ! İstediği herkese fazlasıyla rızk veren Allah, burada İslamı yaymak için çaba veren Müslümanlara yeterince rızk vermek yerine, onların savaşlardan, muhtemelen masum insanlardan elde edecekleri ganimetlerle nasiplenerek kuvvetlenmelerini daha uygun bulmuştur hernedense.

(Diyanet Vakfı Mealinde, bu ayetin açıklaması, *Ganimetlerin Allah'a ait olması demek, savaşta alınan mal ve mülkün İslam Devletine ait olması demektir.* şeklindedir. Diyanet'de herhalde Allah'ın ganimete ihtiyacı olamayacağının farkındadır ki, ayette kullanılan açık ifadeleri es geçerek, böylesine bir saptırma ile olayı geçiştirme yolunu seçmiştir. Bu arada, Allah'a ait olan ganimetlerin, aslında İslam Devletine ait olduğu tezini ortaya atan Diyanet, Kuran'a göre kadınların da bir ganimet olduğu konusunu hatırlamalıdır.

Kadın ve Ganimet durumunda, bu tezi ortaya atanların, **İslam Devletinde kadınların paylaşımı konusunda bir açıklama getirmeleri de gerekecektir**.)

Tekrar konumuza dönecek olursak, Muhammed daha sonra, ganimetin tamamına el koymanın pek mümkün olamayacağını anlamış olacak ki, bu pay beşte bire indirilmiştir.
Enfal / 41. ***Eğer Allah'a ve hak ile bâtılın ayrıldığı gün, iki ordunun birbiri ile karşılaştığı gün (Bedir savaşında) kulumuza indirdiğimize inanmışsanız, bilin ki, ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a, Resulüne, onun akrabalarına yetimlere, yoksullara ve yolcuya aittir. Allah her şeye hakkıyla kadirdir.***

10.000 kişi arasında dağıtılacak bir ganimetin beşte biri, 10.000 payda 2500 pay almak demektir ki, bu hiç te küçümsenecek bir rakam değildir. Ayete göre hernekadar bu beşte bir pay, Resul ve akrabalarından başka Allah'ı, yetimleri, yoksulu ve yolcuyu da içeriyorsa da, bunlara verilecek pay gene Resul'in insiyatifindedir.

Daha sonra aynı surenin 69. ayetine baktığımız zaman, herkes aldığı paydan memnun olmuş gibidir.

Enfal. 69. ***Artık elde ettiğiniz ganimetten helâl ve temiz olarak yeyin. Ve Allah'tan korkun. Şüphesiz ki Allah bağışlayan, merhamet edendir.***
Buraya kadarki ganimet dağılımı konusunda savaşta elde edilen ganimetlerin paylaşımı sözkonusudur. Eğer ortada savaş yapılmadan, at koşturmadan elde edilen bir ganimet varsa, bu ganimet doğrudan Allah'ın Resulüne aittir, çünkü Allah bu ganimeti Resulüne vermiştir ve burada diğerlerinin bir hak iddia etmesi söz konusu değildir. Haşr suresi 6. ayette bu konuya çözüm getirir.

Haşr / 6. ***Allah'ın, onlardan (mallarından) Peygamberine verdiği ganimetler için siz at ve deve koşturmuş değilsiniz. Fakat Allah, peygamberlerini dilediği kimselere karşı üstün kılar. Allah her şeye kadirdir.***

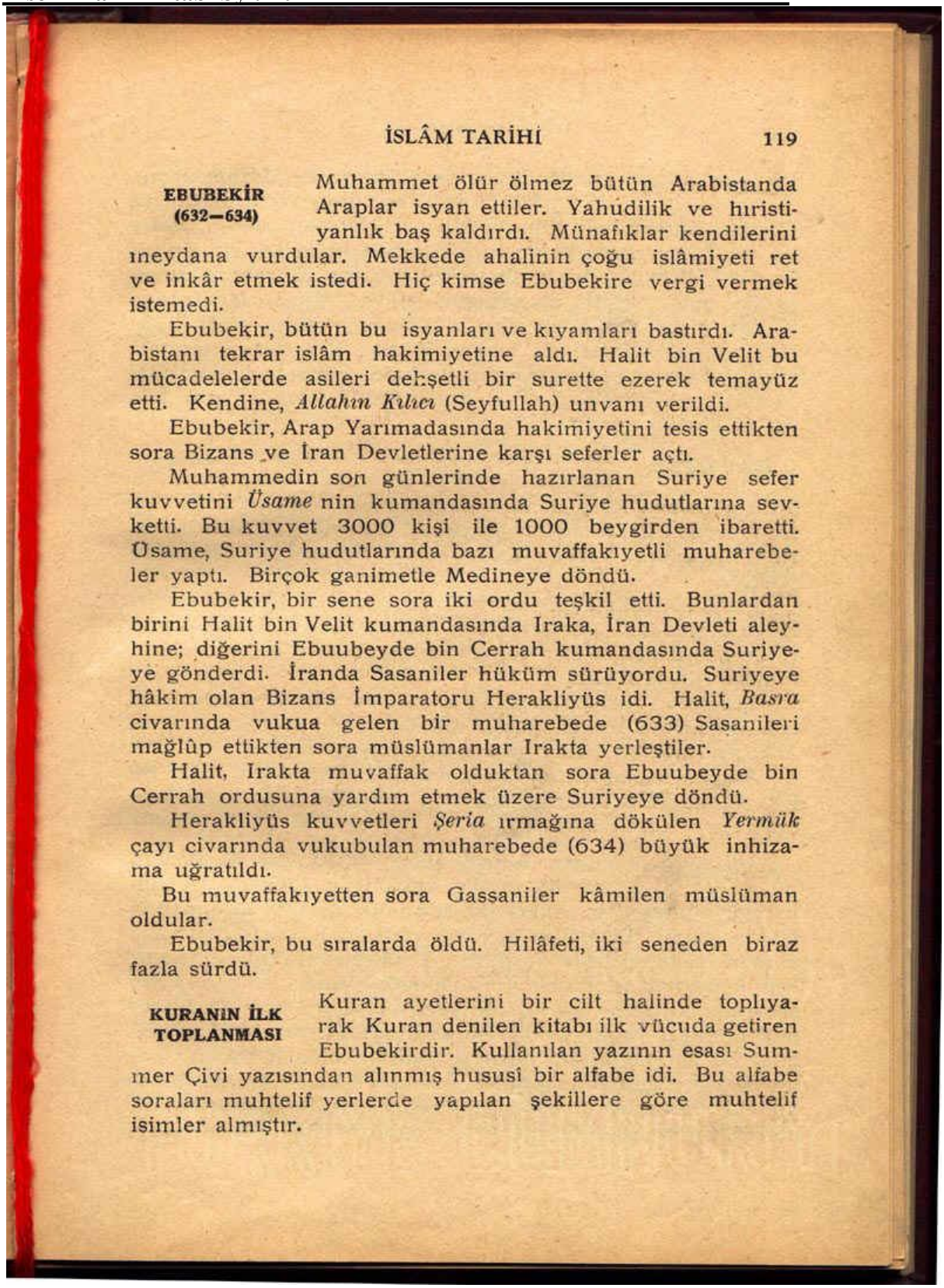
Bunun dışında geri kalanlar için verilecek bir pay yoktur. Ancak, peygamberin gönlünden ne koparsa odur.

Haşr / 7. ***Allah'ın, (fethedilen) ülkeler halkından Peygamberine verdiği ganimetler, Allah, Peygamber, yakınları, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir. Böylece o mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir devlet olmaz. Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir.***

Bütün bunlara ilaveten ganimetlerin gerisi artık ya gelecek seferlerde ya da cennettedir.
Fetih / 20. ***Allah size, elde edeceğiniz birçok ganimet vâdetmiştir. (Bu ganimetlerden) işte şunları hemen vermiş ve insanların ellerini sizden çekmiştir ki bu, müminlere bir işaret olsun ve sizi dosdoğru yola iletsin.***

21. ***Henüz elde edemediğiniz başka ganimetler de vardır ki, onlar Allah'ın bilgi ve kudreti dahilindedir. Allah, her şeye kadirdir.***

Lise II Tarih Kitabı Syf.119

EBUBEKİR (632—634)

Muhammet ölür ölmez bütün Arabistanda Araplar isyan ettiler. Yahudilik ve hıristiyanlık baş kaldırdı. Münafıklar kendilerini meydana vurdular. Mekkede ahalinin çoğu islâmiyeti ret ve inkâr etmek istedi. Hiç kimse Ebubekire vergi vermek istemedi.

Ebubekir, bütün bu isyanları ve kıyamları bastırdı. Arabistanı tekrar islâm hakimiyetine aldı. Halit bin Velit bu mücadelelerde asileri dehşetli bir surette ezerek temayüz etti. Kendine, *Allahın Kılıcı* (Seyfullah) unvanı verildi.

Ebubekir, Arap Yarımadasında hakimiyetini tesis ettikten sora Bizans ve İran Devletlerine karşı seferler açtı.

Muhammedin son günlerinde hazırlanan Suriye sefer kuvvetini *Üsame* nin kumandasında Suriye hudutlarına sevketti. Bu kuvvet 3000 kişi ile 1000 beygirden ibaretti. Üsame, Suriye hudutlarında bazı muvaffakıyetli muharebeler yaptı. Birçok ganimetle Medineye döndü.

Ebubekir, bir sene sora iki ordu teşkil etti. Bunlardan birini Halit bin Velit kumandasında Iraka, İran Devleti aleyhine; diğerini Ebuubeyde bin Cerrah kumandasında Suriyeye gönderdi. İranda Sasaniler hüküm sürüyordu. Suriyeye hâkim olan Bizans İmparatoru Herakliyüs idi. Halit, *Basra* civarında vukua gelen bir muharebede (633) Sasanileri mağlûp ettikten sora müslümanlar Irakta yerleştiler.

Halit, Irakta muvaffak olduktan sora Ebuubeyde bin Cerrah ordusuna yardım etmek üzere Suriyeye döndü.

Herakliyüs kuvvetleri *Şeria* ırmağına dökülen *Yermük* çayı civarında vukubulan muharebede (634) büyük inhizama uğratıldı.

Bu muvaffakıyetten sora Gassaniler kâmilen müslüman oldular.

Ebubekir, bu sıralarda öldü. Hilâfeti, iki seneden biraz fazla sürdü.

KURANİN İLK TOPLANMASI

Kuran ayetlerini bir cilt halinde toplıyarak Kuran denilen kitabı ilk vücuda getiren Ebubekirdir. Kullanılan yazının esası Summer Çivi yazısından alınmış hususî bir alfabe idi. Bu alfabe soraları muhtelif yerlerde yapılan şekillere göre muhtelif isimler almıştır.

Kuran ayetlerini bir cilt halinde toplayarak, Kuran denilen kitabı ilk vücuda getiren Ebubekirdir.

Atatürk'ün, çok kitap okuyan ve kitaba karşı saygılı olan bir şahsiyet olduğu bilinir. Burada, Kuran denilen kitap ifadesi ile, Kuran'a ne kadar saygı gösterildiği meydandadır.

Kadın ve Ganimet

Ganimet kelimesinin manasını hepimiz biliriz.. Sözlük anlamına baktığımız zaman, Savaşta düşmandan alınan mal şeklinde olduğu görülür.. Cariye ise kadın köle demektir. Peki, insandan ganimet olurmu..? Kadın da bir insansa, kadından ganimet olur mu ? Ahzab 50, İslam'ın, kadınlar hakkında belli bir kafa yapısı ve anlayışını yansıtması açısından çok önemlidir.. Bu nedenle bu ayet tek başına incelenmelidir..

Bu ayet, "Allah'ın sana ganimet olarak verdiği ve elinin altında bulunan cariyeleri.." ifadesiyle başlar.. Bu tanıma göre, Kuran'daki Allah, gece baskınlarında elde edilen kızları bile bir mal olarak görmekte ve ganimet olarak nitelemektedir..Buna benzer bir ifade biraz daha farklı olmakla birlikte Tevrat'da vardır.

Tesniye 21/ 10-14

Esirler içinde güzel bir kadın görür, onu arzu edip evlenmek istersen, onu evine getirip saçlarını ve tırnaklarını kestirecek, senin evinde oturacaktır. Savaşta ölmüş babasına, anasına tam bir ay ağlayacaktır ve ondan sonra ona yaklaşacaksın, kocası olacaksın, şayet hoşlanmazsan o zaman canı nasıl isterse salıvereceksin.

Tevrat'da görüldüğü gibi düşmanların karılarını almak İslam öncesinde de vardır. Burada savaşta kocası ölen kadının ortada kalmaması için, böyle bir uygulamaya gidildiği düşünülebilir. Ancak, dikkatli okunacak olursa ayet, savaşta kocaları ölen kadınlara sahip çık, dememektedir, erkek savaşta kocası ölen kadından hoşlanmazsa o kadını bırakabilir.Kuran'da ise, ganimet olarak elde edilen kadınların, o kadını esir edenler tarafından istenildiği gibi kullanılmaları Allah tarafından onaylanmaktadır.

Allah yücedir, Allah kullarını esirger, korur… Allah merhametlidir.. Kuran bu ifadelerle doludur.. Ancak, o masum kızlar Allah'ın kulları değilmidir ki Allah bu hiç suçu olmayan masum kızları mal gibi ona buna verir ve helal eder..?

Bazı İslam inanırları gene her zaman olduğu gibi burada bir meal hatası olduğunu zannedecekleri için, Ahzab 50 ayetin tamamını farklı yorumculardan okumanızda fayda vardır. Burada da görüleceği gibi bütün meallerde ifadeler aynıdır.. Kadın bir ganimet olarak görülmekte ve cariye yapılmaktadır..

Bu masum kızların hiçbir suçu yokken, sırf gece baskınlarında veya savaşlarda ele geçirildikleri için ganimet olarak tanımlanmalarını hangi vicdan onaylayabilir..? Hele böyle bir onayın Tanrı tarafından gelmesi mümkünmüdür ?

Bir an düşünün ki, bir gece baskınında, yakınlarınız İslami birlikler tarafından ganimet olarak alınıyor, İslam Peygamberi ve yandaşlarına cariye oluyor.. İnsanların neler hissedebileceğini sormaya gerek yoktur. İslam inanırlarının, herşeyden önce vicdanlarını dinleyerek bu sorulara samimi olarak cevap vermeleri gerekir.. Her ne kadar bazı İslami düşünceler kabul etmek istemeseler de, bize okullarda gösterilmeyen, Türklerin 8. Yüzyılda Müslümanlaştırılmaları ile ilgili tarihimize bakıldığında da, nice masum Türk kızının müslüman Araplar tarafından ganimet olarak alınarak cariye yapıldığını görürüz.. Onların, kendi hayatlarını kendi hür iradeleri ile kurmaya hakları yokmuydu sorusuna, İslami zihniyet, yoktu, çünkü İslam'ın yayılması için Allah onları ganimet olarak verdimi diyecektir..? Sanki, koyun veriyorsunuz.. Bu yükümlülük Allah için doğrumudur? Kuran cennetlerinde erkeklerin cinsel ihtiyaçları için ikram edilen kadın, dünyada da, pek farklı olmayan bir şekilde erkeklere ikram edilmektedir.Her ne kadar din adamları, bu tür ayetler için akla hayale gelmeyen kılıflar bulmaya çalışsalarda, yukarda çeşitli meallerden örnekleri verilen Ahzab 50 ayet, çok açık bir ifadeyle bir defa daha belirtir ki, kadın erkeğe verilen bir ganimet, bir maldır..

Ancak, ne garip ve acıdır ki, 3. Millenium'a giren dünyamızda, ülkemiz dahil, bütün İslam ülkeleri bu ayetlerin Allah kelamı olduğunu zanneden ve böylece kabul eden milyonlarca İslam inanırı kadınla doludur..

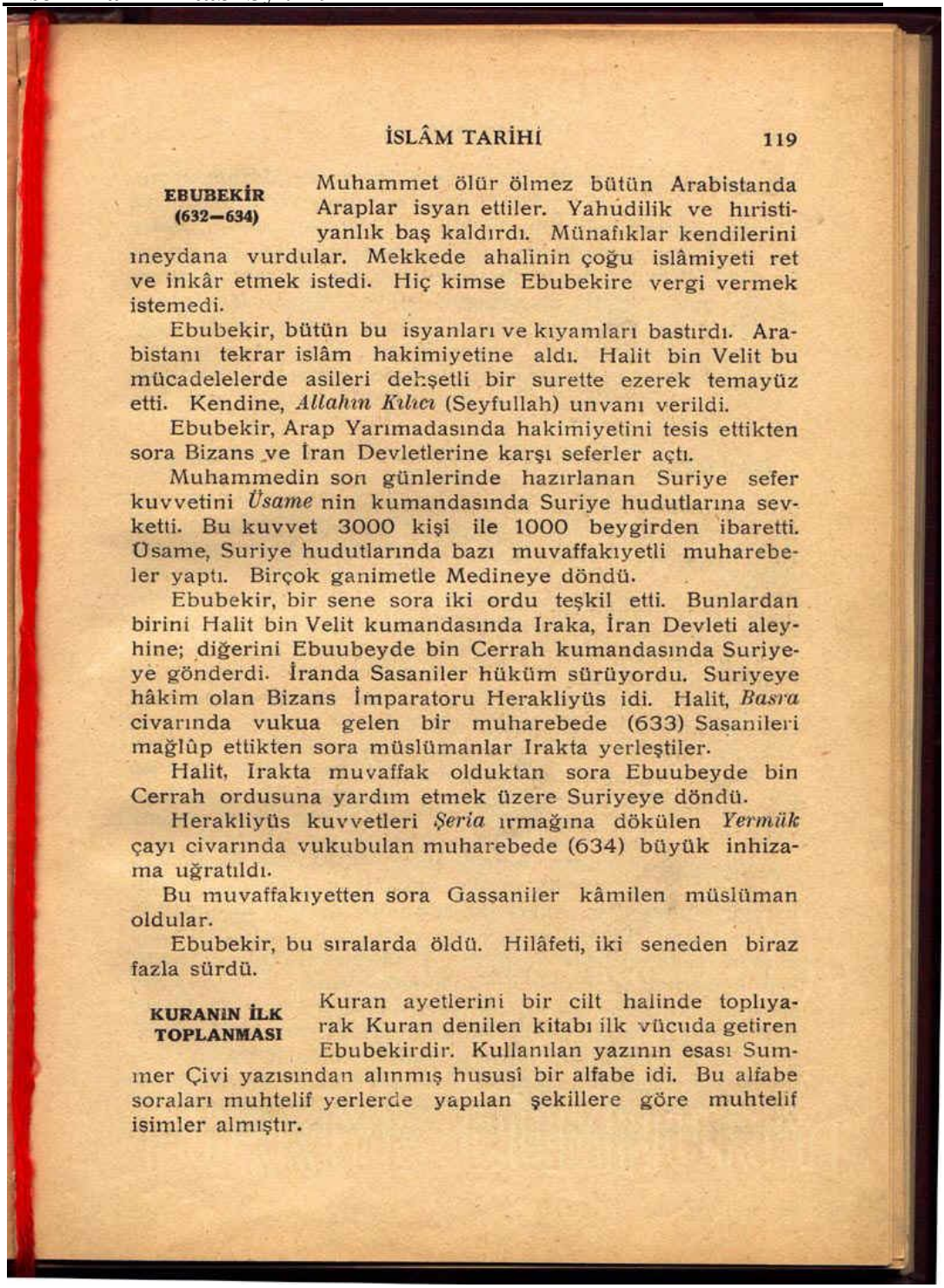
Yaşar Nuri Öztürk Tefsiri.

Azhab 50: Ey Peygamber! Biz sana şu hanımları helal kıldık: Mehirlerini verdiğin eşlerin, Allah'ın sana ganimet olarak verdiklerinden elinin altında bulunanlar, amcalarının, halalarının, dayılarının, teyzelerinin kızlarından seninle birlikte hicret edenler. Peygamber kendisiyle evlenmek istediğinde, kendisini Peygamber'e hibe eden mümin bir kadını da öteki müminlere değil, yalnız sana özgü olmak üzere helal kıldık. Onlara eşleri ve elleri altındakiler hakkında neler farz kıldığımızı biz biliriz. Sana bir zorluk olmasın diyedir bu…Allah Gafur'dur, Rahim'dir.

Süleyman Ateş Tefsiri.

Ey peygamber, biz, ücretlerini (mehirlerini) verdiğin eşlerini; Allâh'ın sana ganimet olarak verdiğ(i savaş esir)lerinden elinin altında bulunan(câriye)leri; amcanın, halalarının, dayının ve teyzelerinin seninle beraber göç eden kızlarını sana helâl kaldık. Bir de kendisini (mehirsiz olarak) peygambere hibe eden ve peygamberin de kendisini almak dilediği inanmış kadını, diğer mü'minlere değil, sırf sana mahsus olmak üzere (helâl kıldık). Biz, eşleri ve ellerinin altında bulunan(câriye)leri hakkında mü'minlere yapmalarını gerekli kıldığımız şeyi bil(dir)dik. (onların bu hususta ne yapması lâzım geldiğini de daha önce açıkladık) ki, sana bir zorluk olmasın, (sen bir sıkıntıya, güç bir duruma düşmeyesin). Allâh çok bağışlayan, çok esirgeyendir.

Lise II Tarih Kitabı Syf.119

EBUBEKİR (632—634)

Muhammet ölür ölmez bütün Arabistanda Araplar isyan ettiler. Yahudilik ve hıristiyanlık baş kaldırdı. Münafıklar kendilerini meydana vurdular. Mekkede ahalinin çoğu islâmiyeti ret ve inkâr etmek istedi. Hiç kimse Ebubekire vergi vermek istemedi.

Ebubekir, bütün bu isyanları ve kıyamları bastırdı. Arabistanı tekrar islâm hakimiyetine aldı. Halit bin Velit bu mücadelelerde asileri dehşetli bir surette ezerek temayüz etti. Kendine, *Allahın Kılıcı* (Seyfullah) unvanı verildi.

Ebubekir, Arap Yarımadasında hakimiyetini tesis ettikten sora Bizans ve İran Devletlerine karşı seferler açtı.

Muhammedin son günlerinde hazırlanan Suriye sefer kuvvetini *Üsame* nin kumandasında Suriye hudutlarına sevketti. Bu kuvvet 3000 kişi ile 1000 beygirden ibaretti. Üsame, Suriye hudutlarında bazı muvaffakıyetli muharebeler yaptı. Birçok ganimetle Medineye döndü.

Ebubekir, bir sene sora iki ordu teşkil etti. Bunlardan birini Halit bin Velit kumandasında Iraka, İran Devleti aleyhine; diğerini Ebuubeyde bin Cerrah kumandasında Suriyeye gönderdi. İranda Sasaniler hüküm sürüyordu. Suriyeye hâkim olan Bizans İmparatoru Herakliyüs idi. Halit, *Basra* civarında vukua gelen bir muharebede (633) Sasanileri mağlûp ettikten sora müslümanlar Irakta yerleştiler.

Halit, Irakta muvaffak olduktan sora Ebuubeyde bin Cerrah ordusuna yardım etmek üzere Suriyeye döndü.

Herakliyüs kuvvetleri *Şeria* ırmağına dökülen *Yermük* çayı civarında vukubulan muharebede (634) büyük inhizama uğratıldı.

Bu muvaffakıyetten sora Gassaniler kâmilen müslüman oldular.

Ebubekir, bu sıralarda öldü. Hilâfeti, iki seneden biraz fazla sürdü.

KURANİN İLK TOPLANMASI

Kuran ayetlerini bir cilt halinde toplıyarak Kuran denilen kitabı ilk vücuda getiren Ebubekirdir. Kullanılan yazının esası Summer Çivi yazısından alınmış hususî bir alfabe idi. Bu alfabe soraları muhtelif yerlerde yapılan şekillere göre muhtelif isimler almıştır.

Kuran ayetlerini bir cilt halinde toplayarak, Kuran denilen kitabı ilk vücuda getiren Ebubekirdir. Atatürk'ün, çok kitap okuyan ve kitaba karşı saygılı olan bir şahsiyet olduğu bilinir. Burada, Kuran denilen kitap ifadesi ile, Kuran'a ne kadar saygı gösterildiği meydandadır.

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI
XVI. DİZİ – Sa. 9a

MEDENÎ BİLGİLER
VE
M. KEMAL ATATÜRK'ÜN EL YAZILARI

Prof. Dr. A. AFETİNAN

3. Baskı

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ - ANKARA
1998

Syf. 351 **Bugünkü Türk Milletine bir resim tablosuna bakar gibi bakalım ve şimdiye kadar edindiğimiz bilgilerin yardımıyla düşünelim, bu tabloda neler görüyorsak, bu tablo bize neler hatırlatıyorsa, onları birer birer söyleyelim.**

Bu kitabın okutulacağı sınıfların yukarısına geçmiş olan talebeye de mekteplerini bitirmeden evvel programlara ilâve olarak okutulmasını çok faydalı bulurum. Bundan başka bu kitapların memlekette yurtdaşlara okutulması için revaç temin edilecek her tetbirin kıymetli olacağı kanaatında bulunuyorum.

Bu mülahazalarımı Hükûmetin takdirine ve Maarif Vekâletinin asalü dahilinde yapacağı tetkikat ve alacağı mukarrerata terkedi - yorum Efendim.

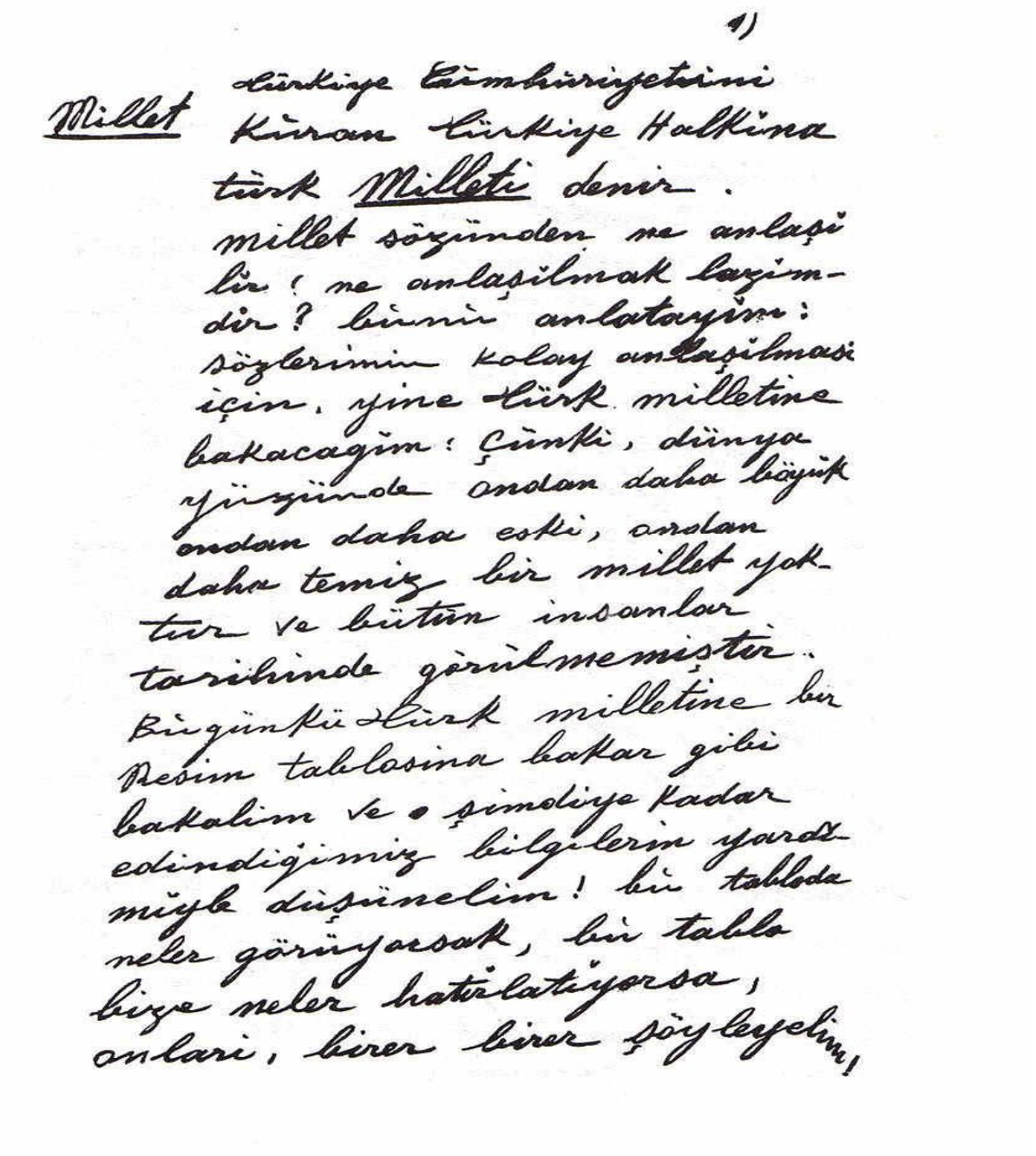
18 - 9 -1931

Reisicümhur

Gazi M. Kemal

Büyük Reisicümhur Hazretlerinin yüksek takdirlerine göre icabı ifa buyurulmak üzere Maarif vekâletine takdim

20.9.931 Şemseddin

1)

Millet Türkiye Cümhüriyetini kuran Türkiye Halkına türk **Milleti** denir.

millet sözünden ne anlaşılır? ne anlaşılmak lazımdır? bunu anlatayım: sözlerimin kolay anlaşılması için, yine türk milletine bakacağım: Çünkü, dünya yüzünde ondan daha büyük ondan daha eski, ondan daha temiz bir millet yoktur ve bütün insanlar tarihinde görülmemiştir. Bugünkü türk milletine bir resim tablosuna bakar gibi bakalım ve şimdiye kadar edindiğimiz bilgilerin yardımiyle düşünelim! bu tabloda neler görüyorsak, bu tablo bize neler hatırlatıyorsa, onları, birer birer söyleyelim!

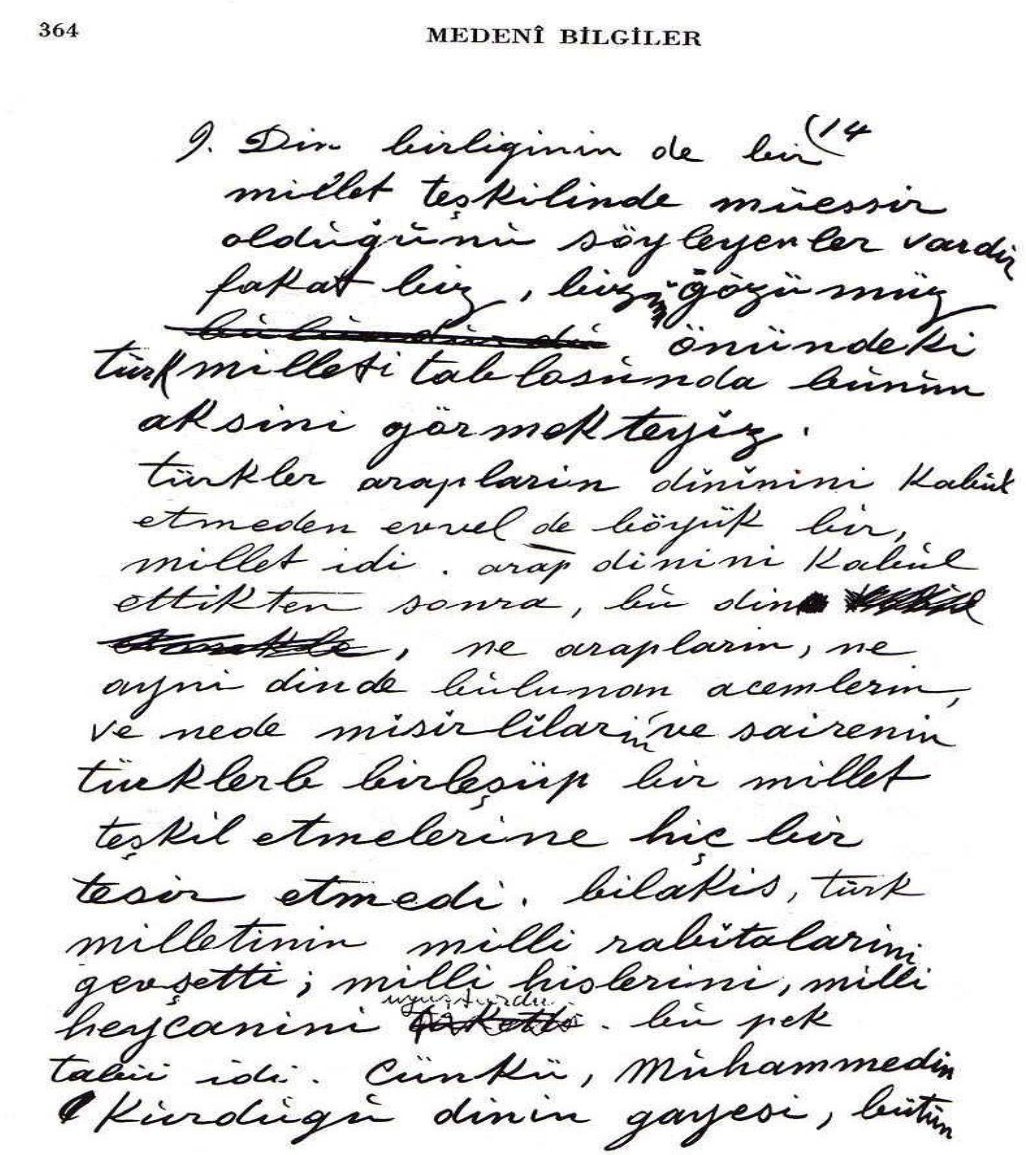
[Syf. 352](#) Atatürk, 2. Madde de reşit olan her Türk Vatandaşının istediği dini seçmekte serbest olduğunu söylemektedir.

2)

1. Türk milleti, Halk idaresi olan cümhüriyetle idare olunur bir Devlettir.
2. Türk Devleti layiktir. her reşit dinini intihapta serbesttir.
3. Türk milletinin Dili, Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her türk dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalişir. Türk dili, türk milleti için bir Hazinedir. Çünkü türk milleti, geçirdiği nihayetsiz badirelerin içinde, ahlakının, ananalarının, hatıralarının, menfaatlarının, elhasıl bügün, Kendi milliyetinin yapıcı her şeyin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor. Türk dili, türk milletinin kalbidir, zihnidir.

2. Türk Devleti laiktir. Her reşit dinini intihapta serbesttir.

Syf. 364 **9- Din birliğinin de bir millet teşkilinde müessir olduğunu söyleyenler vardır fakat biz, bizim gözümüz önündeki Türk Milleti tablosunda bunun aksini görmekteyiz.** Atatürk'ün bu sözlerinden kolaylıkla anlaşılacağı gibi, Din Birliğinin, Türk Milleti'nin millet teşkilinde etkili olmadığını, tam tersine zararı olduğunu vurgulamaktadır. Yazılarının devamında ise Atatürk, İslam Dini'ni açık olarak Arap Dini olarak tanımlamakta ve bu tanımlamayı tekrar etmektedir.

364 MEDENÎ BİLGİLER

9. Din birliğinin de bir (14
millet teşkilinde müessir
olduğunu söyleyenler vardır
fakat biz, bizim gözümüz
önündeki
türk milleti tablosunda bunun
aksini görmekteyiz.
türkler arapların dinini kabul
etmeden evvel de büyük bir,
millet idi. arap dinini kabul
ettikten sonra, bu din
ne arapların, ne
aynı dinde bulunan acemlerin,
ve nede mısırlıların vesairenin
türklerle birleşip bir millet
teşkil etmelerine hiç bir
tesir etmedi. bilâkis, türk
milletinin milli rabıtalarını
gevşetti; milli hislerini, milli
heyecanını uyuşturdu. bu pek
tabii idi. Çünkü, Muhammedin
kurduğu dinin gayesi, bütün

Türk'ler Arap'ların dinini **kabul etmeden evvel de büyük bir millet idi.** Arap dinini **kabul ettikten sonra,** bu din**, ne Arapların, ne aynı dinde bulunan Acemlerin ve ne de Mısırlıların vesairenin Türk'lerle birleşip bir millet teşkil etmelerine hiçbir şekilde tesir etmedi.. Bilakis, Türk milletinin milli rabıtalarını gevşetti, milli hislerini, milli heyecanını uyuşturdu. Bu pek tabii idi. Çünkü Muhammed'in kurduğu dinin gayesi**

Syf. 365 **milliyetlerin fevkinde şamil bir Arap milliyeti siyasetine müncer oluyordu. Bu arap fikri ümmet kelimesi ile ifade olundu. Muhammed'in dinini kabul edenler, kendilerini unutmağa hayatlarını Allah kelimesinin her yerde yükseltilmesine hasr etmeğe mecburdular. Bununla beraber, Allah'a kendi lisanında değil Allah'ın Arap kavmine gönderdiği Arapça kitapla ibadet ve münacatta bulunacaktı. Arapça öğrenmedikçe Allah'a ne dediğini bilmeyecekti. Bu vaziyyet karşısında Türk Milleti bir çok asırlar ne yaptığını ne yapacağını bilmeksizin adeta bir kelimesinin**

Syf. 366 manasını bilmediği halde Kuran'ı ezberlemekten beyni sulanmış hafızlara döndüler.

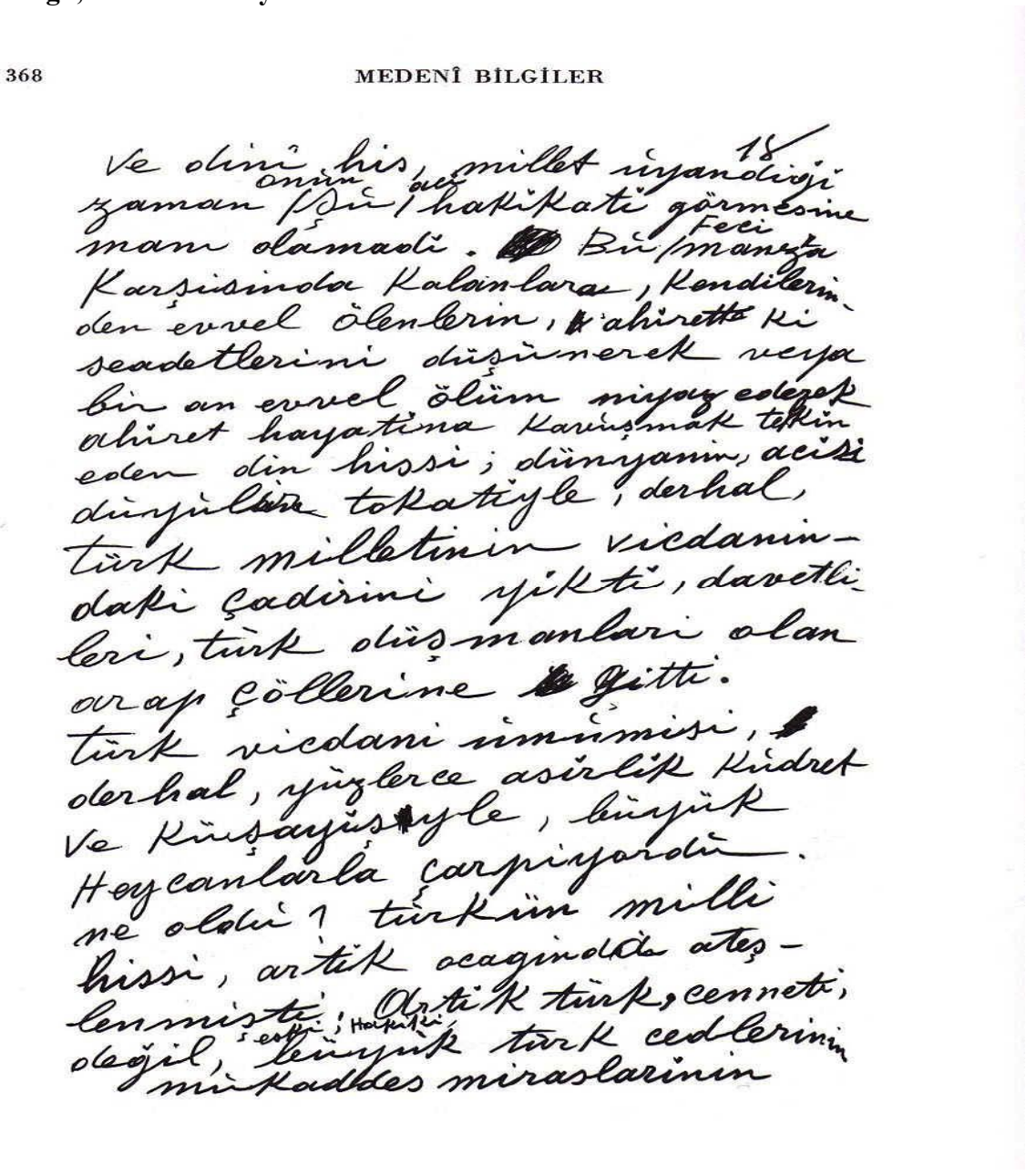
(16

Manasını bilmediği halde
Kuranı ezberlemekten
beyni sulanmış, hafızla-
ra döndüler. başlarına
geçe bilmiş, olan haris ser-
darlar, türk milletince, karışık
[redacted] cahil Hocalar
ağzıyle, [redacted] ateş ve azap ile
[redacted] müdhiş bir müamma
halinde kalan, dini, hürs
ve siyasetlerine alet
ittihaz ettiler. bir taraftan
araplari zorla [redacted] emirleri
altına aldılar, bir taraftan
avrupada, allah kelimesinin
ilasi parolasi altında,
hıristiyan milletlerini [redacted] idareleri
altına geçirdiler, fakat onların
dinlerine ve milliyetlerine
ilişmeği düşünmediler.
ne onları ümmet yaptılar

Syf. 367 **hırkasıdır diye bir palaspareyi hilafet alameti ve imtiyazı olarak altın sandıklara koydular halife oldular. Gah şarka, cenuba, gah garba veya her tarafa saldıra saldıra Türk Milletini Allah için, peygamber için, topraklarını, menfaatlerini benliğini unutturacak, Allah'a mütevekkil kılacak derin bir gaflet ve yorgunluk beşiğinde uyuttular. Milli duyguyu boğan, fani dünyaya kıymet verdirmeyen, sefaletler, zaruretler, felaketler, his olunmaya başlayınca, asıl hakiki saadetin öldükten sonra ahirette kavuşacağını vaat ve temin eden dini akide**

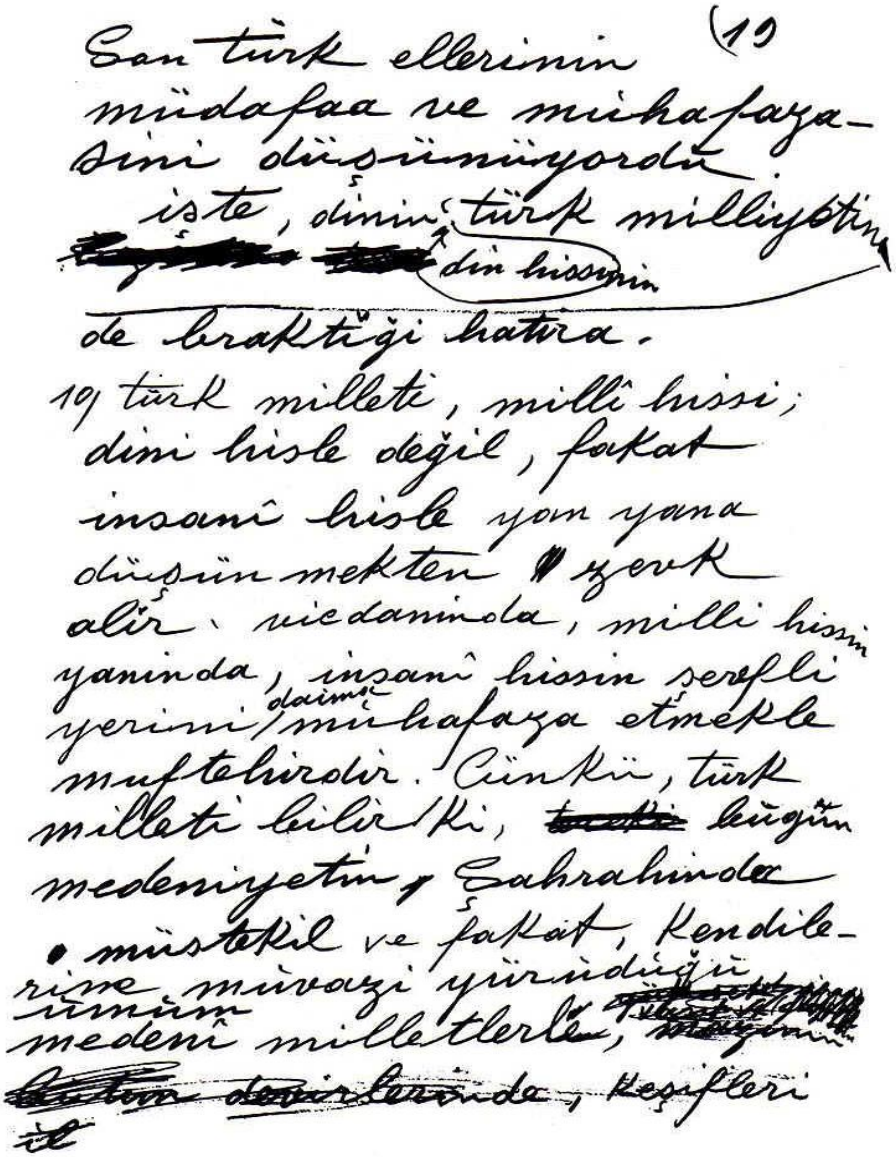
ne onlarla birleşerek (17)
bir kuvvetli millet yaptılar
Mısırda, belirsiz bir adamı
halifedir diye yok ettiler,
hırkasıdır diye bir palas
pareyi, hilafet alameti ve imtiyazı olarak
altın sandıklara koydular
halife oldular. Gâh şarka (cenuba)
gâh garba veya her tarafa
birden saldıra saldıra, Türk milletini
allah için, peygamber için
topraklarını, menfaatlerini,
benliğini unutturacak
allahı müteveKkil kılacak derin
bir gaflet ve yorgunluk
beşiğinde uyuttular.
Milli duyguyu boğan, fani dünya
ya kıymet verdirmeyen, sefaletler,
zaruretler, felaketler his
olunmaya başlayınca,
asıl Hakiki saadetin öldükten
sonra ahirette kavuşacağını
Vaat ve temin eden dinî akide

Syf. 368 ve dini his millet uyandığı zaman onun şu acı hakikatı görmesine mani olmadı. Bu feci manzara karşısında kalanlara, kendilerinden evvel ölenlerin ahiretteki saadetlerini düşünerek veya bir an evvel ölüm niyaz ederek ahiret hayatına kavuşmak telkin eden din hissi, dünyanın acısı duyuların tokatıyla, derhal Türk Milleti'nin vicdanındaki çadırını yıktı, davetlileri Türk düşmanları olan Arap çöllerine gitti.. Türk vicdani umumisi, derhal yüzlerce asırlık kudret ve küşayişle, büyük heyecanlarla çarpıyordu. Ne oldu..? Türk'ün milli hissi, artık ocağında ateşlenmişti, artık Türk cenneti değil,eski hakiki büyük Türk cedlerinin mukaddes miraslarının

368 MEDENÎ BİLGİLER

Ve dini his, millet uyandığı zaman onun acı hakikati görmesine mani olamadı. Bu feci manzara karşısında kalanlara, kendilerinden evvel ölenlerin, ahirette ki saadetlerini düşünerek veya bir an evvel ölüm niyaz edererek ahiret hayatına kavuşmak telkin eden din hissi; dünyanın acısı duyuların tokatiyle, derhal, türk milletinin vicdanındaki çadirini yikti, davetlileri, türk düşmanları olan arap çöllerine gitti.
türk vicdani umumisi, derhal, yüzlerce asirlik kudret ve küşayişle, büyük heyecanlarla çarpiyordu. ne oldu? türkün milli hissi, artik ocaginda ateşlenmişti; artik türk cenneti, değil, eski büyük türk cedlerinin mukaddes miraslarinin

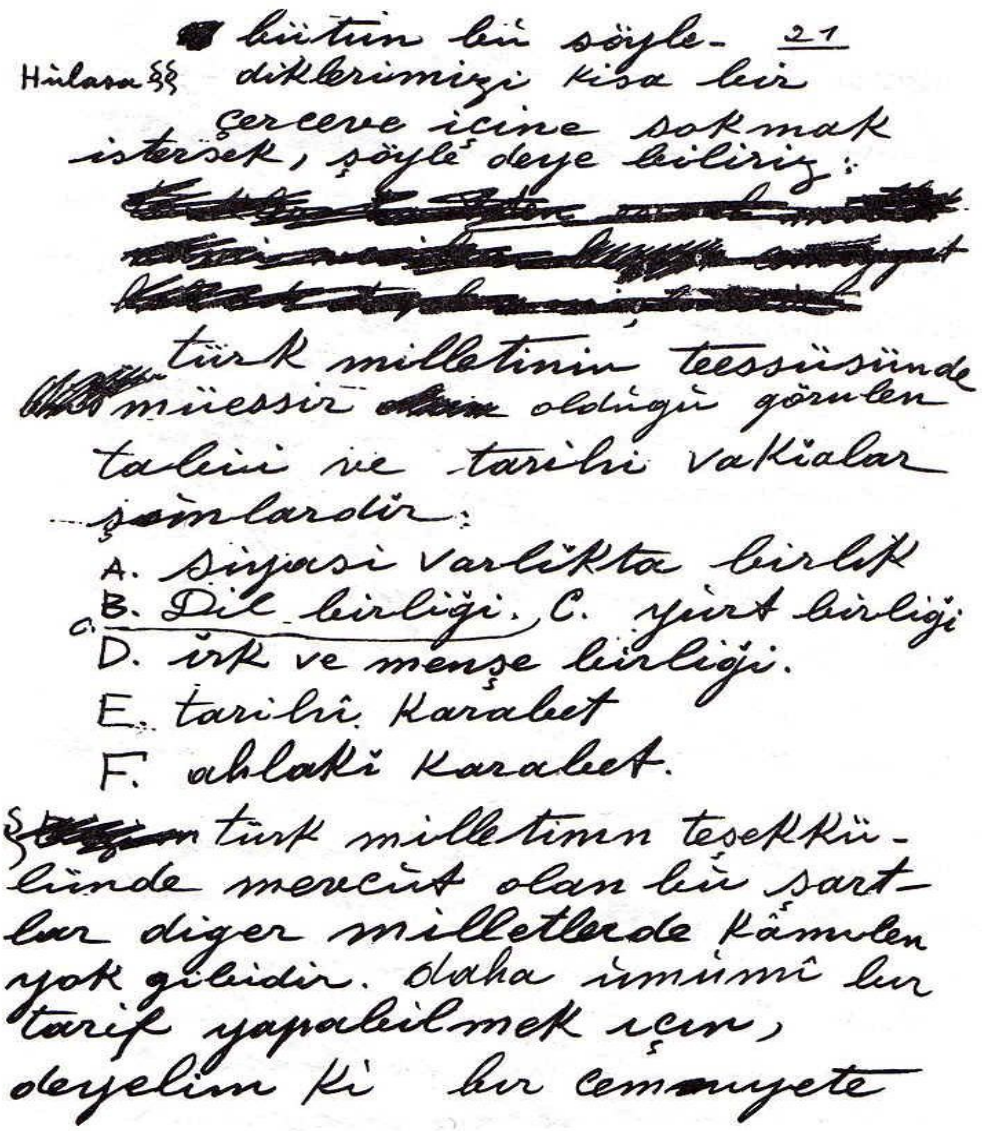
Syf. 369 son Türk ellerinin müdafaa ve muhafazasını düşünüyordu. İşte dinin, din hissinin Türk milliyetinde bıraktığı hatıra.
10- Türk Milleti, milli hisi dini hisle değil, fakat insani hisle yanyana düşünmekten zevk alır. Vicdanında milli hissin yanında, insani hissin şerefli yerini daima muhafaza etmekle muftehirdir.

Bir çok Müslüman'ın, 'Türk Milleti İslam aleminin samimi bir ailesidir', şeklinde kullandığı ifade, Atatürk'ün kaleminde şekil değiştirmekte ;

[Syf. 370](#) **Türk Milleti insaniyet aleminin samimi bir ailesidir.**

Syf. 371 **Bütün bu söylediklerimizi kısa bir çerçeve içine sokmak istersek şöyle diyebiliriz.**

bütün bu söyle- 21
Hülasa dediklerimizi kısa bir
çerçeve içine sokmak
istersek, şöyle deye biliriz:
[redacted]
türk milletinin teessüsünde
müessir olduğu görülen
tabiî ve tarihî vakialar
şunlardır:
A. Siyasi varlıkta birlik
B. Dil birliği. C. yurt birliği
D. ırk ve menşe birliği.
E. tarihî karabet
F. ahlakî karabet.
türk milletinin teşekkü-
lünde mevcut olan bu şart-
lar diğer milletlerde kâmilen
yok gibidir. Daha ümumî bir
tarif yapabilmek için,
diyelim ki bir cemiyete

Türk Milleti'nin teessüsünde müessir olduğu görülen tabiri ve tarihi vakıalar şunlardır.
A- Siyasi varlıkta birlik
B- Dil birliği
C- Yurt Birliği
D- Irk ve menşe birliği
E- Tarihi karabet
F- Ahlaki karabet
Yukarıda görüldüğü gibi Atatürk, 6 ayrı tarihi vakıa saymakta ve bunların arasında din birliği gibi milyonları etkileyen olguyu dahil etmemektedir.

Syf. 372 **Bütün milletler tamamen aynı şartlar altında teşekkül etmemiş olduklarına göre, Türk Milletinde yaptığımız gibi, diğer her millet ayrı olarak mütalaa edilmedikçe, milliyet fikrini umumi ve fenni olarak tarif etmek güçtür.**

22

millet diye bilmek için,
bir şartlar, o [illegible],
aynı zamanda kâmilen ve-
ya kısmen, bir arada bu-
lunmak lâzımdır.

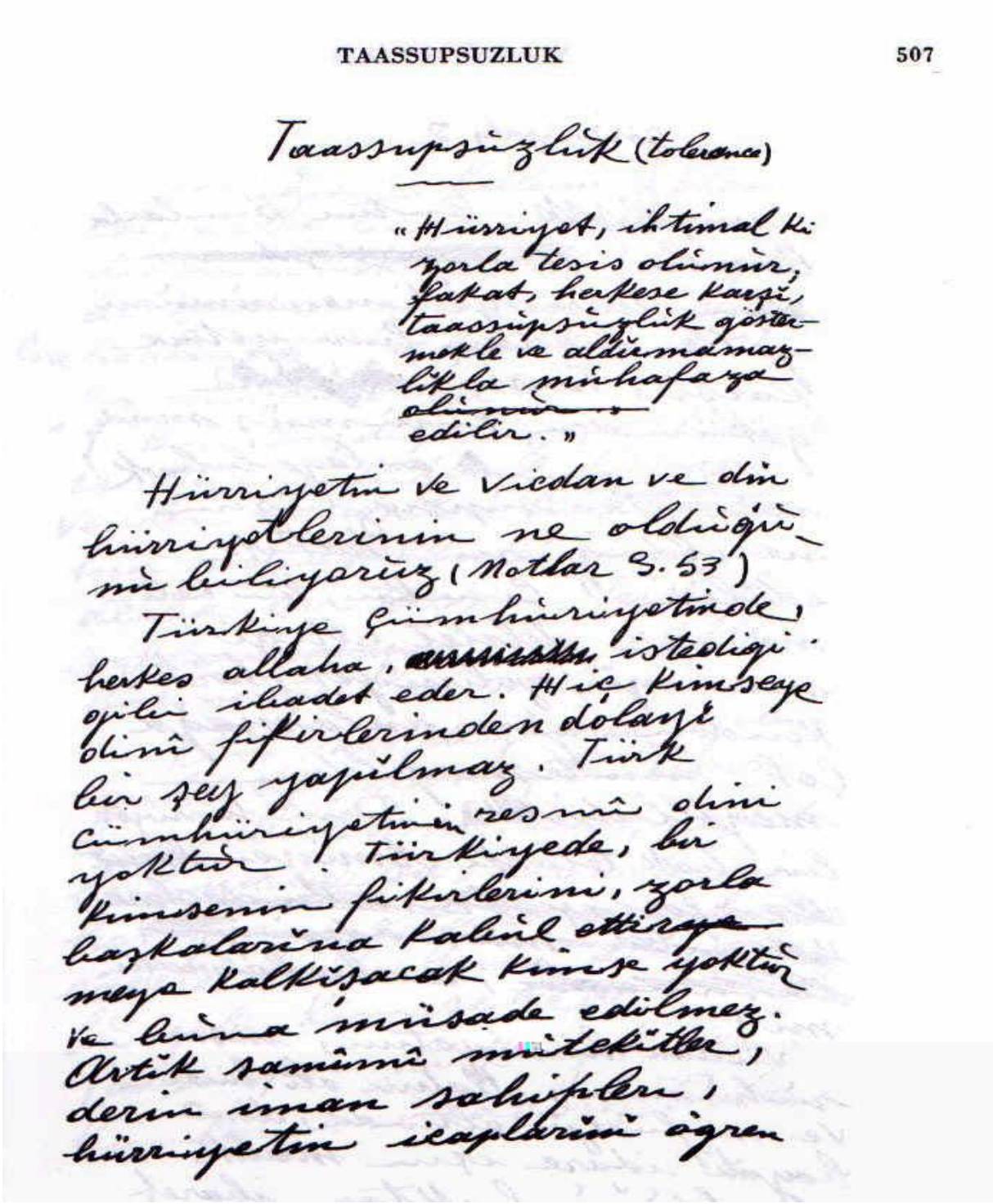
Bütün milletler, tamamen aynı şart-
lar altında teşekkül etmemiş
oldukların göre, Türk
milletinde yaptığımız gibi,
diğer her millet ayrı olarak
mütalaa edilmedikçe,
milliyet fikrini, umumî ve
fennî olarak tarif etmek güçtür.
Çünkü, [illegible] tespit
ettiğimiz şartlar, insanların
millet halinde teşekkü-
lüne umumiyetle yardım etmişlerdir,
Fakat, bu tarzı teşekkülden
başka, adeta bu şartların
tesirini, kale aldırmayan

Syf. 450 **Hürriyet insanın düşündüğünü ve dilediğini mutlak olarak yapabilmesidir. Bu tarif Hürriyet kelimesinin en geniş manasıdır. İnsanlar bu manada hürriyete hiçbir zaman sahip olamamışlardır ve olamazlar. Çünkü malumdur ki insan, tabiatın**

mahlukudur.
Müslümanların,devamlı olarak söyledikleri, 'İnsan Allah'ın kuludur' deyimi de burada şekil değiştirmektedir.

Syf. 451 **İptidai insanların, tabiatın herşeyinden, gök gürültüsünden, geceden, taşan bir nehirden ve vahşi hayvanlardan ve hatta birbirlerinden korktuklarını biliyoruz. İlk his ve düşüncesi korku olan insanın her düşünce ve dileğinin mutlak surette yapmaya kalkışmış olması düşünülemez.**
İptidai insan kümelerinde ata korkusu ve nihayet büyük kabile ve kavimlerde ata korkusu yerine kaim olan Allah korkusu insanların kafalarında ve hareketlerinde hesapsız memnular yaratmıştır. Memnular ve hurafeler üzerine kurulan bir çok adetler ve ananeler, insanları düşünce ve harekette çok bağlamıştır, o kadar ki düşünce ve hareket serbestisi gibi bir hak mefhum malum olmamıştır. Cemaatlerin başına geçebilen adamlar, cemaati Allah namına idare ederdi

Syf. 507 **Türkiye Cumhuriyetinde herkes Allah'a istediği gibi ibadet eder. Hiçkimseye dini fikirlerinden dolayı birşey yapılamaz. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dini yoktur. Türkiye'de bir kimsenin fikirlerini zorla başkalarına kabul ettirmeye kalkışacak kimse yoktur ve buna müsaade edilmez. Artık samimi mutekitler, (konuyu bilenler) derin iman sahipleri, hürriyetin icaplarını öğrenmiş.**

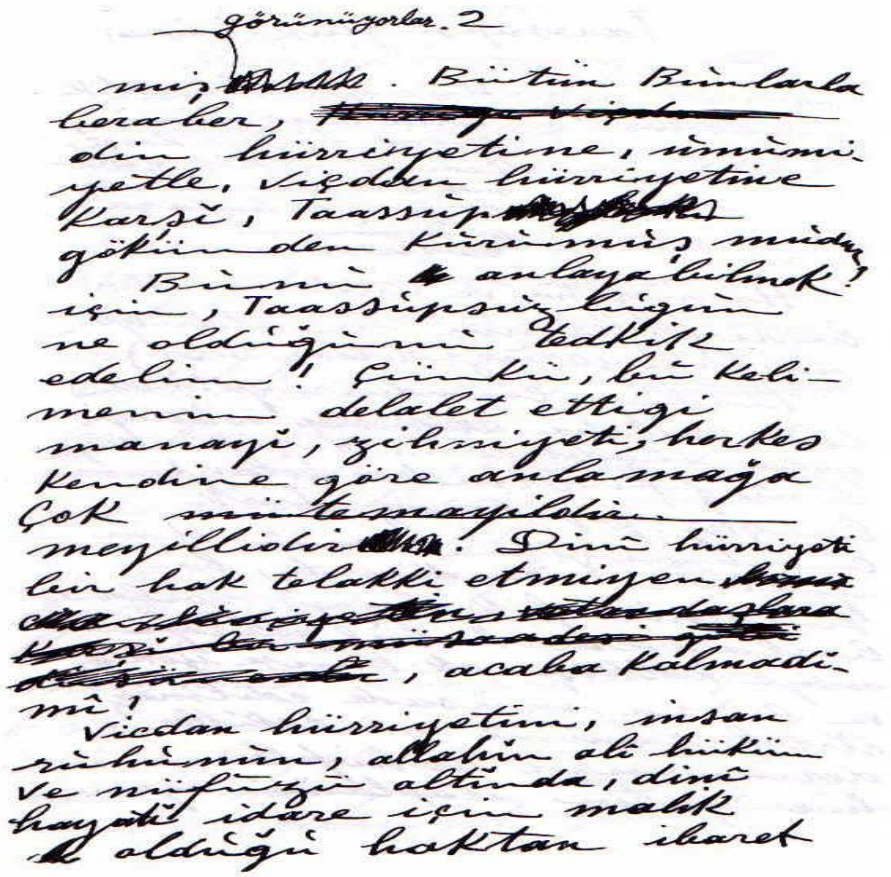
Taassupsüzlük (tolerance)

«Hürriyet, ihtimal ki zorla tesis olunur, fakat, herkese karşı, taassupsüzlük göstermekle ve aldırmazlıkla muhafaza edilir.»

Hürriyetin ve vicdan ve din hürriyetlerinin ne olduğunu biliyoruz (Notlar S. 53)

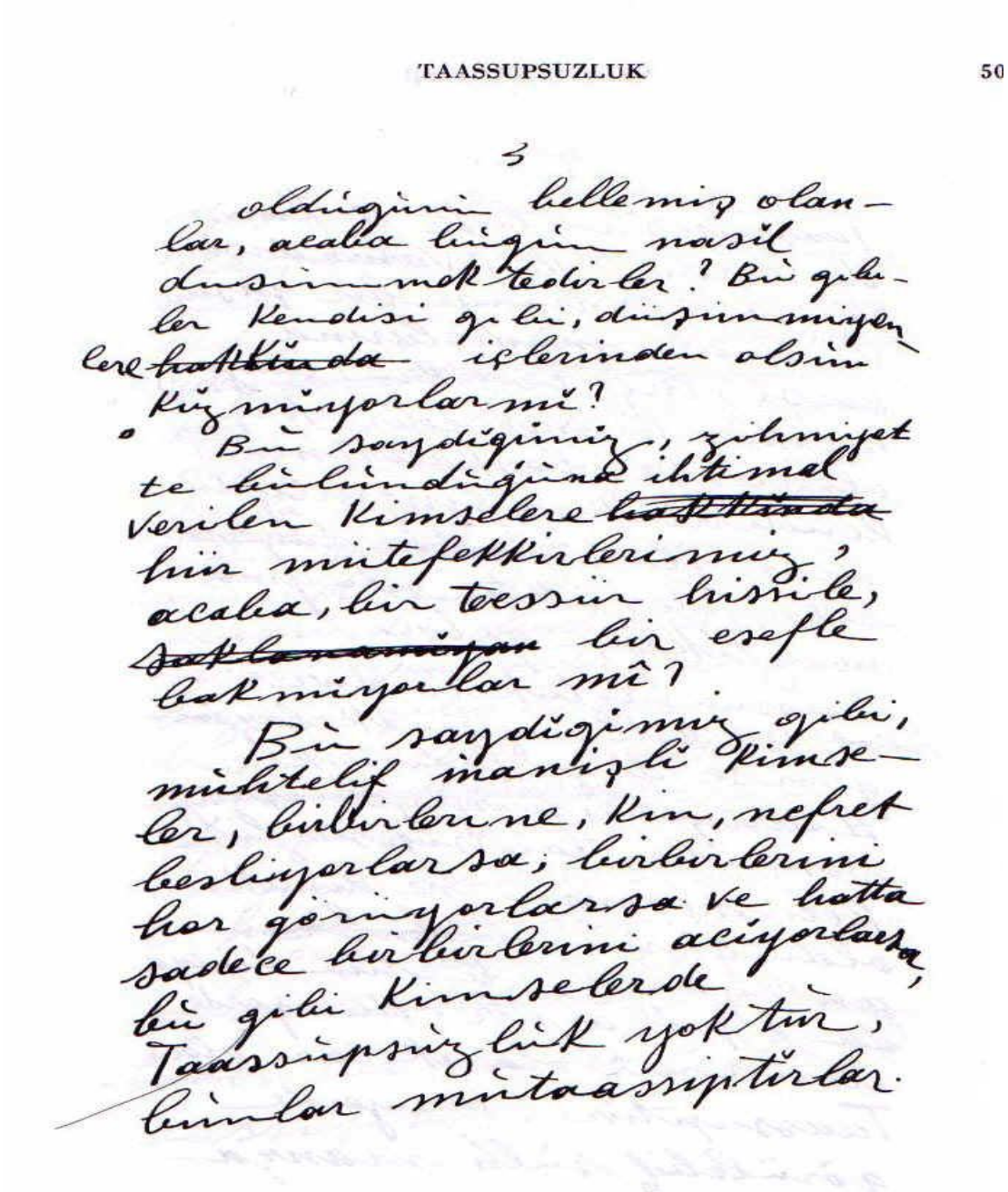
Türkiye Cümhüriyetinde, herkes allaha, istediği gibi ibadet eder. Hiç kimseye dinî fikirlerinden dolayı bir şey yapılmaz. Türk Cümhüriyetinin resmî dini yoktur. Türkiyede, bir kimsenin fikirlerini, zorla başkalarına kabul ettirmeye kalkışacak kimse yoktur ve buna müsaade edilmez. Artık zamanımız münevverler, derin iman sahipleri, hürriyetin icaplarını öğren

[Syf. 508](#) **görünüyorlar.** (Atatürk burada önce, "derin iman sahipleri, hürriyetin icaplarını öğrenmişlerdir" ifadesini kullanmakla birlikte, olmakla, öyle görünmek arasındaki farkı da göz önünde bulundurarak, katiyet ifade eden "öğrenmişlerdir" ifadesini, daha sonra katiyet ifade etmeyen, "öğrenmiş görünüyorlar" şeklinde değiştirmeyi daha uygun görmüştür. Bugünkü Türkiye'ye baktığımızda, derin iman sahipleri için hürriyetin icaplarını öğrenmişlerdir diyebilmemiz oldukça zor. Atatürk'ün bu ifadeyi görünüyorlar şeklinde değiştirmekle bu "derin iman sahiplerinden" emin olmadığını göstermiştir.)

Bütün bunlarla beraber, din hürriyetine, umumiyetle vicdan hürriyetine karşı taassup yükünden korunmuşmudur bunu anlayabilmek için, taassupsuzluğun ne olduğunu tetkik edelim. **Çünkü bu kelimenin delalet ettiği manayı zihniyeti herkes kendine göre anlamaya çok meyillidir.**
Dini hürriyeti bir hak telakki etmeyen acaba kalmadı mı ?
Vicdan hürriyetini, insan ruhunun, Allah'ın ali hüküm ve nüfuzu altında, dini hayatı idare için malik olduğu haktan ibaret

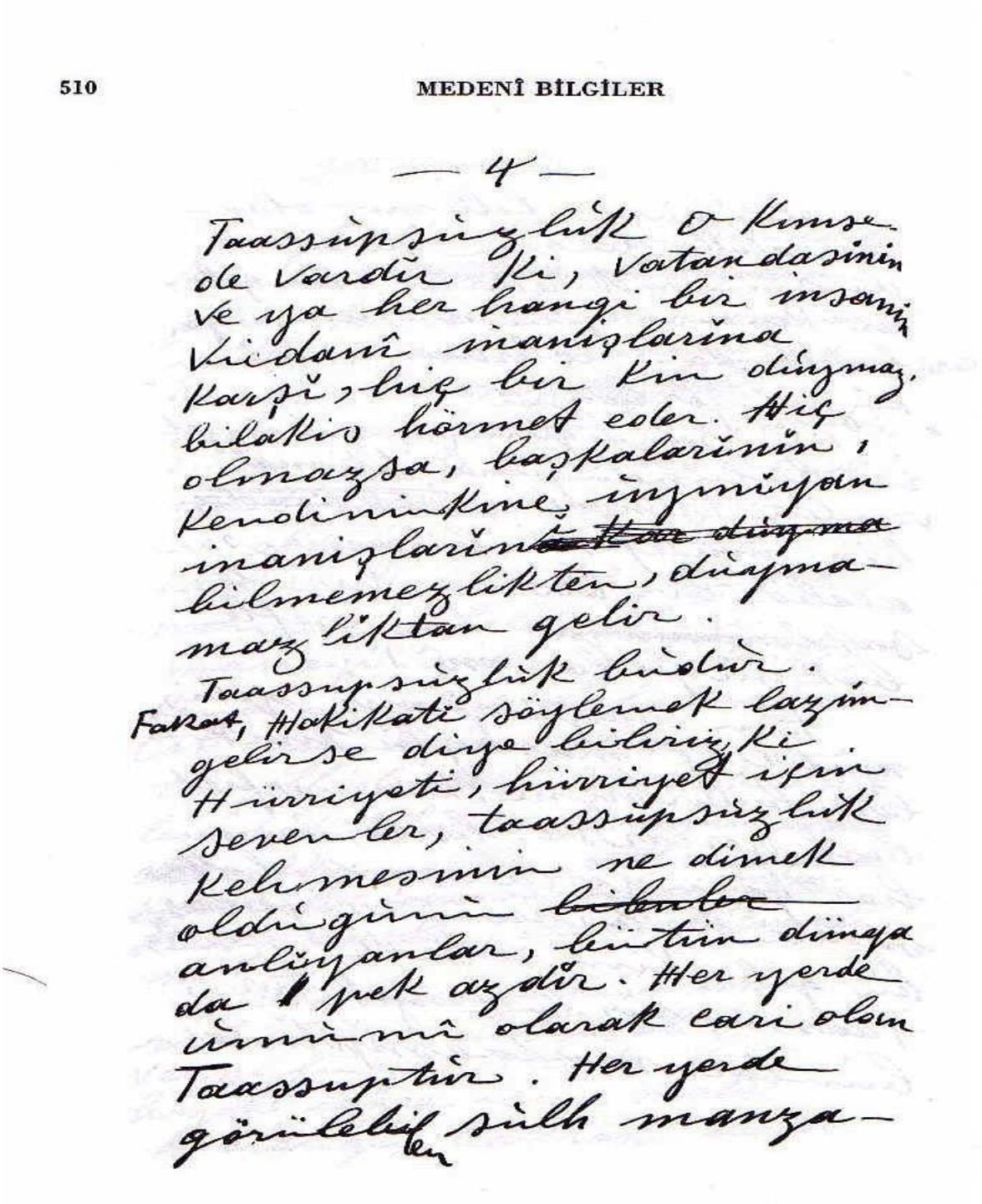
Syf. 509 olduğunu bellemiş olanlar, acaba bugün nasıl düşünmektedirler ? Bu gibiler kendisi gibi düşünmeyenlere içlerinden olsun kızmıyorlar mı ?
Bu saydığımız zihniyette bulunduğuna ihtimal verilen kimselere hür mütefekkirlerimiz acaba bir tessür hissi ile bir esefle bakmıyorlar mı ?
Bu saydığımız gibi, muhtelif inanışlı kimseler, birbirlerine kini nefret besliyorlarsa, birbirlerini hor görüyorlarsa ve hatta sadece birbirlerine acıyorlarsa, bu gibi kimselerde taassupsuzluk yoktur, bunlar mutaassıptırlar.

3

olduğunu bellemiş olan-
lar, acaba bugün nasıl
düşünmekteolirler? Bu gibi-
ler kendisi gibi, düşünmiyen
lere ~~hattâ~~ da işlerinden olsun
küzmüyorlar mı?
Bu saydığımız, zihniyet
te bulunduğuna ihtimal
verilen kimselere ~~hattâ~~ da
bir mütefekkirlerimiz,
acaba, bir teessür hissile,
~~hattâ~~ bakan bir esefle
bakmıyorlar mı?
Bu saydığımız gibi,
muhtelif inanışlı kimse-
ler, birbirlerine, kin, nefret
besliyorlarsa; birbirlerini
hor görüyorlarsa ve hatta
sadece birbirlerini aciyorlarsa,
bu gibi kimselerde
Taassupsuzluk yoktur,
bunlar mütaassıptırlar.

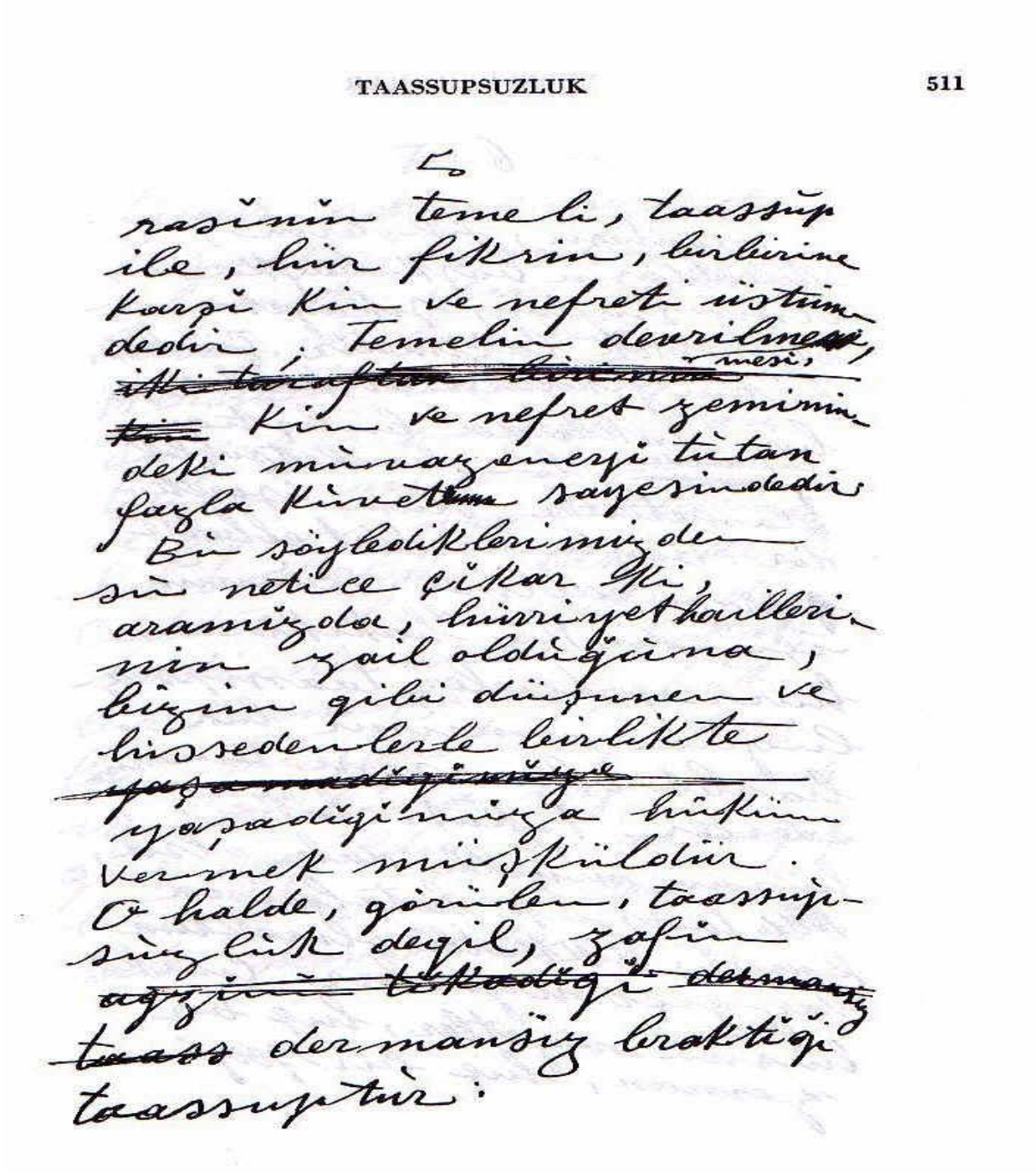
[Syf. 510](#) **Taassupsuzluk o kimsede vardır ki, vatandaşının veya herhangi bir insanın vicdani inanışlarına karşı hiç bir şekilde kin duymaz, bilakis hürmet eder. Hiç olmazsa başkalarının, kendininkine uymayan inanışlarını bilmemezlikten duymazlıktan gelir. Taassupsuzluk budur. Fakat hakikati söylemek lazım gelirse diyebiliriz ki, hürriyeti hürriyet için sevenler, taassupsuzluk kelimesinin ne demek olduğunu anlayanlar bütün dünyada pek azdır. Heryerde umumi olarak cari olan taassuptur. Heryerde görülebilen sulh manzarasının**

— 4 —

Taassupsuzluk o kimse-
de vardır ki, vatandaşının
ve ya her hangi bir insanın
vicdanî inanışlarına
karşı, hiç bir kin duymaz,
bilakis hörmet eder. Hiç
olmazsa, başkalarının,
kendininkine inanışlarını ~~hoş~~ ~~görmeme~~
bilmemezlikten, duyma-
mazlıktan gelir.
Taassupsuzluk budur.
Fakat, Hakikati söylemek lazım-
gelirse diye bilirim ki
Hürriyeti, hürriyet için
severler, taassupsuzluk
kelimesinin ne demek
olduğunu ~~bilmeler~~
anlayanlar, bütün dünya
da pek azdır. Her yerde
umumî olarak cari olan
Taassuptur. Her yerde
görülebilen sulh manza-

[Syf. 511](#) **temeli, taassup ile, hür fikrin birbirine karşı kin ve nefreti üstündedir. Temelin devrilmemesi, kin ve nefret zeminindeki muvazeneyi tutan fazla kuvvet sayesindedir. Bu söylediklerimizden şu netice çıkar ki, aramızda, hürriyet haillerinin** (engelcilerin) **zail olduğuna**

(sona erdiğine) **bizim gibi düşünenlerle birlikte yaşadığımıza hüküm vermek müşküldür. O halde görülen, taassupsuzluk değil zaafın dermansız bıraktığı taassuptur.**

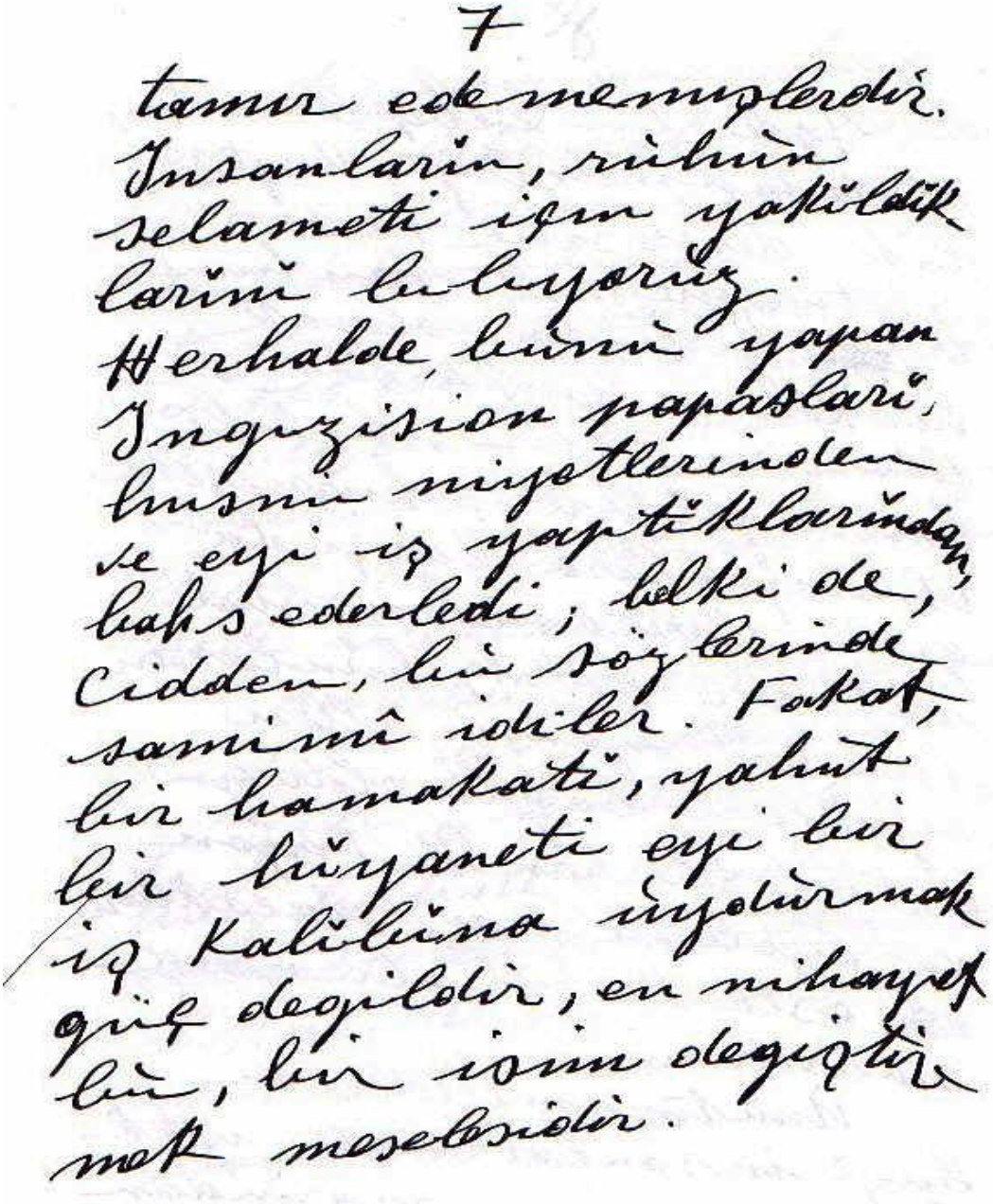
Syf. 512 **Şüphesiz fikirlerin, itikatların başka başka olmasından şikayet etmemek lazımdır. Çünkü bütün fikirleriyle itikatlar, bir noktada birleştiği taktirde, bu hareketsizlik alametidir, ölüm işaretidir. Böyle bir hal elbette arzu edilmez.**

— 6 —

Şüphesiz, fikirlerin, itikatların başkabaşka olmasından, şikayet etmemek lazımdır. Çünkü, bütün fikirleşe itikatlar, bir noktada birleştiği takdirde, bir hareketsizlik alametidir, ölüm işaretidir. Böyle bir hal elbette arzu edilmez. Bunun içindir ki, hakiki hürriyetçiler, taassupsuzluğun umumi bir haslet olmasını temenni ederler. Fakat, hatta, hüsnü niyetle olabi olsa, taassup hatalarına karşı, dikkatli olmaktan vazgeçemiyorlar. Çünkü, hüsnü niyetler, hiç bir zaman, hiç bir şeyi

Bunun içindir ki, hakiki hürriyetçiler, taassupsuzluğun umumi bir haslet olmasını temenni ederler. Fakat hatta hüsnüniyetle dahi olsa, taassup hatalarına karşı dikkatli olmaktan vazgeçemiyorlar. Çünkü hüsnüniyetler, hiçbir zaman, hiçbirşeyi

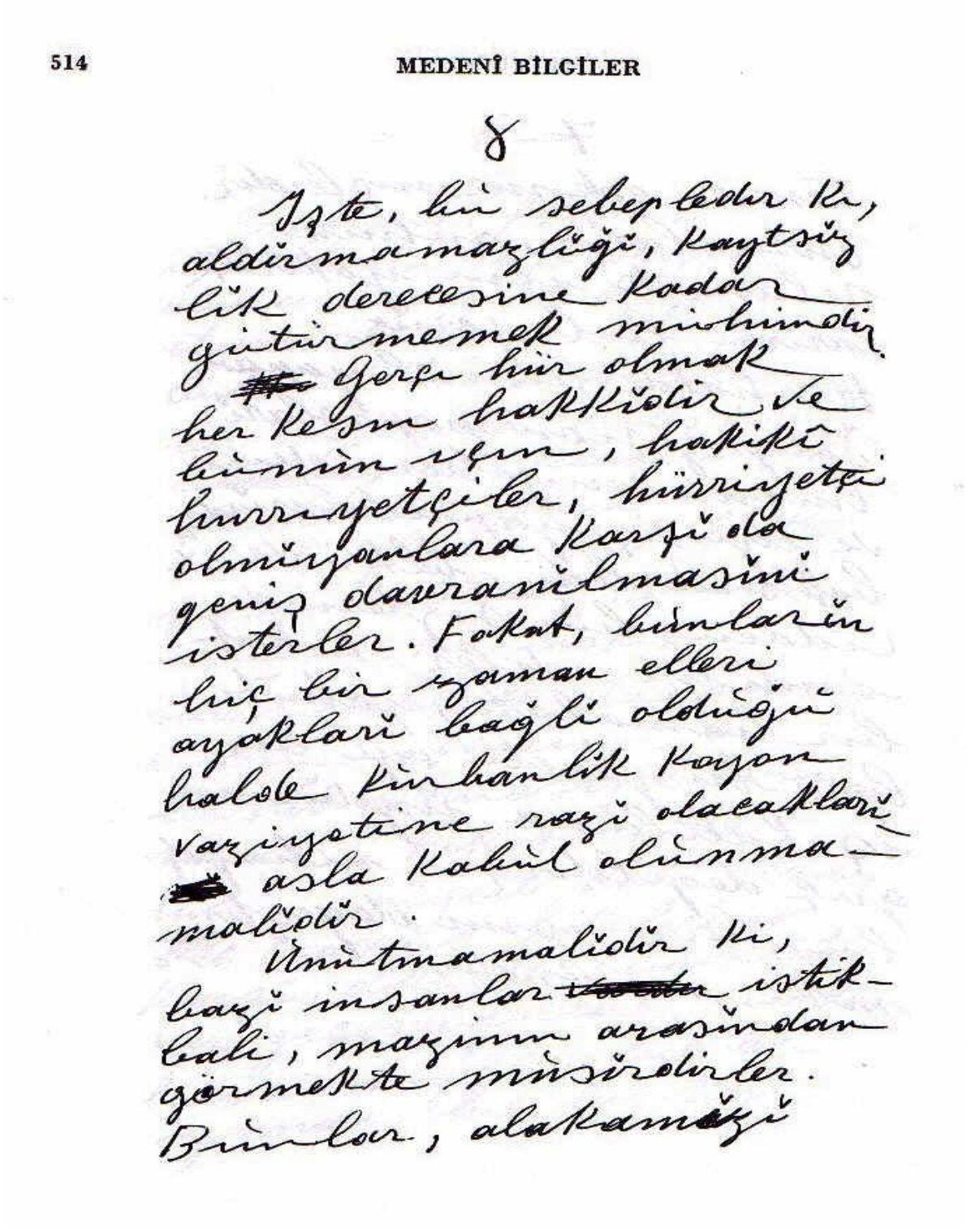
Syf. 513 **tamir edememişlerdir. İnsanların ruhun selameti için yakıldıklarını biliyoruz. Herhalde bunu yapan engizisyon papazları hüsnüniyetlerinden ve iyi iş yaptıklarından bahsederlerdi, belki de, cidden bu sözlerinde samimi idiler.**

7

tamir edememişlerdir.
İnsanların, ruhun
selameti için yaptıkları
nı buluyoruz.
Herhalde, bunu yapan
İnquizition papasları,
bunun niyetlerinden
ve eyi iş yaptıklarından
bahs ederlerdi; belki de,
cidden, bu sözlerinde
samimî idiler. Fakat,
bir hamakati, yahut
bir hıyaneti eyi bir
iş kalıbına uydurmak
güç değildir, en nihayet
bu, bir isim değiştir
mek meselesidir.

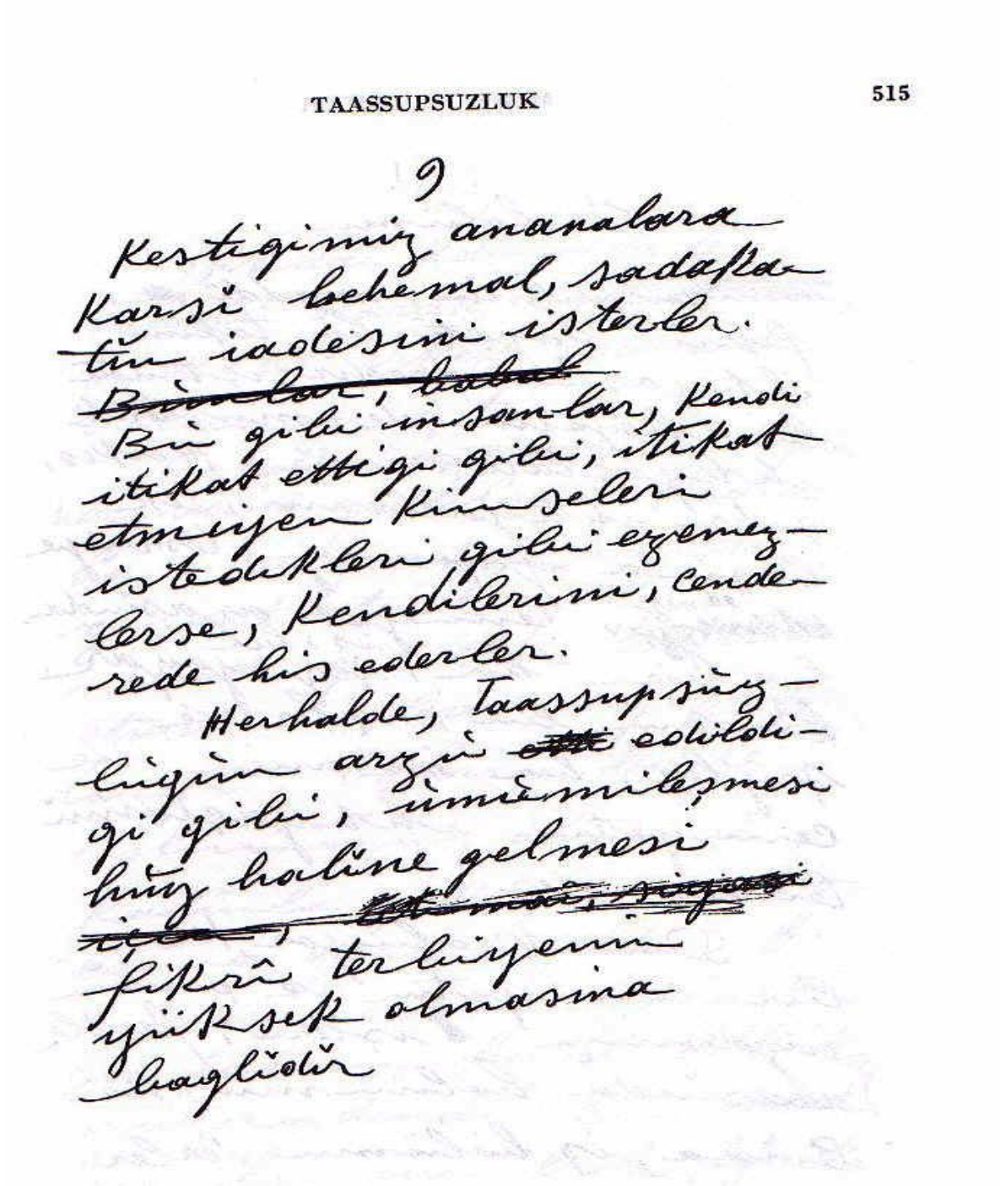
Fakat, bir hamakati, (beyinsizlik, ahmaklık) **yahut bir hiyaneti iyi bir iş kalıbına uydurmak güç değildir, en nihayet bu bir isim değiştirmek meselesidir.**

Syf. 514 **İşte bu sebepledirki, aldırmamazlığı kayıtsızlık derecesine kadar götürmemek mühimdir. Gerçi hür olmak herkesin hakkıdır ve bunun için hakiki hürriyetçiler, hürriyetçi olmayanlara karşı da geniş davranılmasını isterler. Fakat bunların hiçbir zaman elleri ayakları bağlı olduğu halde kurbanlık koyun vaziyetine razı olacakları asla kabul olunmamalıdır.**

Unutmamalıdır ki, bazı insanlar istikbali, mazinin arasından görmekte musirdirler (Israrcı).
Bunlar, alakamızı

Syf. 515 **kestiğimiz ananelere karşı behemehal (mutlaka) sadakatin iadesini isterler. Bu gibi insanlar, kendi itikat ettiği gibi, itikat etmeyen kimseleri istedikleri gibi ezemezlerse, kendilerini cenderede hissederler.**

9

Kestiğimiz ananalara
karşı bahemal, sadaka-
tin iadesini isterler.
~~Bunlar, bahal~~
Bu gibi insanlar, kendi
itikat ettiği gibi, itikat
etmiyen kimseleri
istedikleri gibi ezemez-
lerse, kendilerini, cende-
rede hiç ederler.
Herhalde, taassupsüz-
lüğün arzu ~~ettiği~~ edildiği gi-
gibi, ümimileşmesi
huy haline gelmesi
~~için, ettiği gibi~~
fikri terbiyenin
yüksek olmasına
bağlıdır

Herhalde, taassupsuzluğun arzu edildiği gibi umimileşmesi, huy haline gelmesi fikri terbiyenin yüksek olmasına bağlıdır.

****

Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi Konulu Genelge

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Başkanlığı

SAYI : KÜLTÜR BÜR.MD.600.0/1292
Tarih : 19/02/1982
KONU : Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi.

GENELGE
İLGİ : (a) Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının 25/11/1981 gün ve 3500-2759-81/4 Ks. 2281 sayılı yazısı.
(b) Millî Eğitim Bakanlığının 7 Ocak 1982 tarih ve Tef.Kur.Bşk.lığı 00265 sayılı yazısı.

İlgi yazılarından bir kısım okullarımızda, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesinin değişik şekillerde araştırılarak bastırıldığı ve öğrencilere dağıtıldığı anlaşılmıştır.

Atatürk'ün Gençliğe Hitabesinin, anlamını zedelemeden birlik ve bütünlük içinde öğrencilere öğretilebilmesi için okul ders kitaplarında yer alan metnin esas alınması başka metinlerin bastırılıp okul panolarına asılmaması ve öğrencilere dağıtılmaması gerektiğine bilgilerinizi ve ilgililere duyurulmasını rica ederim.

Hasan SAĞLAM

Millî Eğitim Bakanı

DAĞITIM :

Gereği : Bilgi :

ABCD Plânı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı

M.E.B. Sıkıyönetim Ünitesi

---

100 Temel Eser Genelgesi

T.C. MİLL Î EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı
SAYI :
B.08.0.APK.0.03.01.00/
…./08/2004
KONU : 100 Eser.
GENELGE
2004/…

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 10′uncu maddesinde "Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleştirilmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek

Kurumu ile iş birliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır" denilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığının amaçlarından birisi de öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak; bu yolla onları düşünen, düşündüğünü doğru ve açık bir şekilde ifade eden, algılama gücü yüksek, yorum yapan, analitik düşünen, sentez yapan, tartışan, doğruların; tek noktadan değil, çeşitli bakış açılarıyla bakmak suretiyle ortaya çıkacağını kavramış, güzellik duygusu ve estetik anlayışı gelişmiş, kültürlü, millî ve manevî değerlere sahip yüksek karakterli bireyler yetiştirmektir.

İnsanlar çeşitli kabiliyetlerle donanımlı olarak yaratılmıştır. Ancak, bu kabiliyetler kendiliğinden ortaya çıkmaz. Bunların fark edilmesi için, eğitimde bazı materyalleri kullanmak gerekir. Var olan bu kabiliyetlerin ortaya çıkması, çocukların veya gençlerin yaşlarına ve mizaçlarına uygun edebî değeri yüksek eserleri okumalarını sağlamakla mümkün olabilecektir.

Dilimizin gelişmesi ve korunması için öğrencilerimizden başlayarak toplumun tüm kesimlerinde ömür boyu okuma alışkanlığının kazandırılması büyük önem taşımaktadır.

Öğrenci ve gençlerin önüne, yaşlarına ve mizaçlarına uygun kitapları getirdiğimiz ve bu eserlerin Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri rehberliğinde okunmalarını sağladığımız takdirde, yakın gelecekte okuma alışkanlığı ve okuma zevki kazanmış, kültür birikimi zengin bir toplum hâline gelebiliriz. Bu amaca dönük olarak, eğitim kurumlarımızdaki öğrencilerin okumaları için çeşitli sivil toplum kuruluşları, kültür ve bilim adamları ve gazetecilerin katkıları ile Bakanlıkça, Türk ve dünya edebiyatından "100 Eser" belirlenmiş bulunmaktadır.

Aynı eserleri okumuş, o eserlerdeki dil varlığı ile duygu ve düşünce zenginliğini fark etmiş, hatta özümsemiş bireylerden oluşan toplum, hiç şüphesiz daha hoşgörülü, daha paylaşımcı, kültür seviyesi yüksek, bağımsız ve demokratik düşünce kabiliyeti kazanmış bireylerden oluşacaktır.

100 Eserin, öğretmenler rehberliğinde okunup incelenmesi, öğrencilerde, sadece yaratılıştan gelen kabiliyetlerin gün yüzüne çıkmasına yardımcı olmayacak, bu metinler sayesinde öğrenciler, Türkçe'nin güzel, doğru ve etkili kullanılması becerisini kazanacaklar ve kelime hazinelerini de önemli ölçüde zenginleştireceklerdir.

Bu amaca yönelik olarak;

- Belirlenen 100 Eserin sosyal ve kültürel etkinliklerde yararlanmak, boş zamanlarını olumlu uğraşlarla değerlendirmek üzere, öğrencilerin öncelikle baş vurabilecekleri kaynak eserler olarak tavsiye edilmesi,

- Bu eserlerin tavsiyesinin, öğrencilerin sınıf seviyeleri ve öğretim programları dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulunca yapılması,

- Bu 100 Eserin ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı dersi müfredat programı ile ilişkilendirilip okutulması,

• Bu 100 Eserden en çok kitap okuyan öğrencinin Bayrak Törenlerinde bütün öğrenciler önünde ödüllendirilmesi,

• Bu 100 Eserin tanıtımı ile bu eserlerin konularını içeren münazara ve dinleti programlarının düzenlenmesi, dramalar hazırlanması ve başarılı öğrencilerin ödüllendirilmesi,

• Okul kütüphanelerinin öğrencilerin severek, isteyerek, kendiliklerinden gelebilecekleri sıcak bir ortama kavuşturulması,

gereklidir.

Bu kitapların büyük bir kısmı piyasada vardır ve bunların bakanlık tarafından öğrencilere ücretsiz olarak dağıtımı söz konusu değildir.

Piyasada mevcudu olmayan ve hazırlanması gereken eserler konusunda Bakanlık gerekli tedbirleri en kısa sürede alacaktır.

İlköğretim okulları için de böyle bir eser listesi ayrıca hazırlanıp yayımlanacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK

Millî Eğitim Bakanı

Okul Andımızın Tarihçesi

Türk Tarihi Tetkik Cemiyetinin ilk genel sekreteri, Türk Tarih Kurumunun kurucu üyesi, millî heyecanı bütün benliğinde toplayan, Türk Tarih tezini heyecanla savunan vatanperver doktor Reşit Galip'i Atatürk 19 Eylül 1932′de Milli Eğitim Bakanlığı görevine getirmiştir.

42 yaşında Millî Eğitim Bakanı olan **Dr. Reşit Galip**, sağlığı nedeniyle ancak bir yıl kadar devam eden bakanlığı sırasında çok önemli hizmetler yapmıştır. Bakanlık merkez örgütü ve görevleriyle ilgili kanunun çıkarılmasını, Bakanlık merkez örgütünün yeniden düzenlenmesini, Halk Eğitim Şubesinin kurulmasını, İstanbul Darülfününun kapatılıp İstanbul Üniversitesinin açılmasını sağlamıştır. Ülke kalkınmasının köyden başlatılması gerektiğini düşünerek üç sınıflı köy okullarını beş sınıfa çıkarmış, köy pansiyonlu okullarını kurmuş, köycülük kurslarını açmış ve köye göre öğretmen yetiştirme girişiminde bulunarak köy enstitüsü uygulamasının temeli olan bu düşünceleri uygulamaya koymuştur.

Yetmiş yıldan beri ilkokullarda her sabah söylenmekte olan "Öğrenci Andı" nı yazan ve 23 Nisan 1933′te Türk çocuklarına armağan eden de Dr. Reşit Galip'tir.

Prof. Dr. Afetinan, "Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler" adlı eserinde (s. 213) Dr. Reşit Galip ve "AND" hakkında şunları yazmıştır:

"1933 yılının 23 Nisan Çocuk Bayramı idi. O, heyecanla Çankaya köşküne geldiği vakit, Atatürk'ün yanında bana bir kâğıt uzattı ve şunları anlatmaya başladı. 'Sabahleyin ilk bayramlaşmayı kızlarımla yaptım. Onlara bir şeyler söylemek istediğim vakit, bir and meydana çıktı. İşte Cumhuriyetimizin 23 Nisan çocuklarına armağanı' dedi:

Türküm, doğruyum, çalışkanım. Yasam küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi özümden çok sevmektir. Ülküm, yükselmek, ileri gitmektir. Varlığım Türk varlığına armağan olsun.

Bu sözler, Türk çocukları tarafından o yıldan beri tekrarlanmaktadır. Vatanperver Dr. Reşit Galip, evvelâ bir baba olarak bu hisleri duymuş; sonra da Millî Eğitim Bakanı olarak okul çocuklarına bu andı içirmişti."

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu **10 Mayıs 1933 tarih ve 101 sayı kararı ile bu "Öğrenci Andı"nı, idealist Millî Eğitim Bakanının belirttiği şekilde uygulamaya koymuştur.**

Talim Terbiye Kurulunun bu kararına göre, öğrencilerin her gün tekrar edeceği "Öğrenci Andı" ile ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı, metni bu yazımızın sonuna alınan 18 Mayıs 1933 tarih ve 1749/42 sayılı genelgeyi yayımlamıştır. "Öğrenci Andı"nın amacı ve söylenirken nelere dikkat edilmesi gerektiği bu genelgede açıklanmıştır.

29 Ağustos 1972 tarih ve 14291 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan ilkokullar yönetmeliğinin 78. Maddesinde "Öğrenci Andı"na aşağıdaki son bölüm eklenmiştir.

"Türküm, doğruyum, çalışkanım; yasam, küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi özümden çok sevmektir. Ülküm yükselmek, ileri gitmektir. Varlığım Türk varlığına armağan olsun.

Ey bu günümüzü sağlayan, Ulu Atatürk; açtığın yolda, kurduğun ülküde, gösterdiğin amaçta hiç durmadan yürüyeceğime ant içerim.

Ne mutlu Türküm diyene!"

"Öğrenci Andı"nın bugün söylenmekte olan metni, Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinin Ekim 1997 tarih 2481 sayısında yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 10. Maddesiyle belirlenmiştir. Bu maddeye göre ilköğretim okulunda öğrenciler, her gün dersler başlamadan önce öğretmenlerin gözetiminde topluca aşağıdaki "Öğrenci Andı"nı söylüyorlar.

"Türküm, doğruyum, çalışkanım.

İlkem, küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi özümden çok sevmektir.

Ülküm; yükselmek, ileri gitmektir.

Ey Büyük Atatürk! Açtığın yolda, gösterdiğin hedefe durmadan yürüyeceğime and içerim.

Varlığım, Türk varlığına armağan olsun.

Ne Mutlu Türküm Diyene!"

SONUÇ

İlköğretim okullarında öğrencilerin, her gün dersler başlamadan önce öğretmenlerin gözetiminde topluca söyledikleri "Öğrenci Andı"nın amacı, anlamı ve öğrencilere nasıl kavratılacağı, metni aşağıya alınan 18 Mayıs 1933 tarih ve 1749/42 sayılı Bakanlık genelgesinde çok güzel açıklanmıştır. Her öğretmenin ve her okul yöneticisinin bu emri dikkatle okuması ve uygulaması gerekir.

Öğrenci andında yer alan her sözde ve anlamında Türk Millî Eğitiminin amacının özü vardır. And'da geçen her sözün ve ettikleri yeminin anlamı öğrencilere iyi kavratılmalı. Öğrenciler, okul içinde ve okul dışındaki hayatlarında, her sabah söyledikleri and'a göre hareket ederek "doğru" ve "çalışkan" olmalı. Küçükleri korumalı. Büyükleri saymalı. Yurdunu ve milletini özünden çok sevmeli. Yükselmeyi ve ileri gitmeyi "ülkü" edinmeli. Atatürk'ün açtığı yolda, gösterdiği hedefe durmadan yürümelidir. Yeri gelince varlığını, Türk varlığına armağan edebilmelidir.

Öğrencilerin okul içinde ve okul dışındaki davranışları, AND'da söyledikleri sözlere ve ettiği yemine uygun olmalıdır.

ÖĞRENCİLERİN HER GÜN TEKRAR EDECEĞİ "AND"

(Günümüz Türkçesine Uyarlanmış Şekli)

İlkokullarda her sınıfta her gün ilk derse girildiği zaman çocukların hep birlikte "Türküm, doğruyum, çalışkanım, yasam küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, budunumu (milletimi) özümden çok sevmektir. Ülküm yükselmek, ileri gitmektir. Varlığım Türk varlığına armağan olsun." and'ını söylemelerinin kural kabul edilmesi uygun görülmüştür.

1. Her öğretmen bu and'ı bulunduğu sınıfta tahtaya yazacak ve öğrencilerin defterlerine yazdıracaktır. Öğrencilerin bu and'ı doğru olarak defterine geçirdikleri kontrol edilecektir.

2. Öğretmen and'ı, ifade ettiği fikirleri, birer birer çocukların zihin seviyelerine uygun şekilde canlı ve cazip bir dille anlatacak, çocukların and'ın anlamını iyice kavramalarına dikkat edecek, andda çocukların anlamadığı hiçbir nokta kalmamasına önem verecektir. And'da geçen (Türklük, doğruluk, çalışkanlık, yasa, küçükleri korumak, büyükleri saymak, yurdu, budunu (milletini) özünden çok sevmek, ülkü, yükselmek, ileri gitmek, varlığımızın Türk varlığına armağan olması) gibi ifade ve fikirleri çocukların iyice anlamalarına çalışacaktır.

3. Öğretmen öğrencinin bu fikirleri ve ifadeleri iyice anlayıp anlamadıklarını emin olmak üzere, her ifade ve fikir hakkında çocuklara çeşitli sorular sorarak, bu ifadeleri yerli yerinde kullanıp kullanmadıklarını anlamak için öğrenciye cümleler kurduracaktır.

4. Çocukların bu andı anlamadan değil, ifade etmek istediği düşünce ve duyguların iyice anlamlarını kavrayarak, onları bütün benlikleriyle duyarak ve candan benimseyerek söylemelerine dikkat olunacaktır.

5. Öğrenciye bu and ayakta ve hep birden söyletilecek, öğretmende öğrencilerin karşısında ayakta durarak onlarla birlikte söyleyecektir.

6. Bu andı söylerken öğrencinin saygısız bir durum almamasına, dürüst ve ciddî durmasına öğretmen dikkat edecektir.

7. Çocuklar, candan duydukları ve zaman geçtikçe anlamını daha derin bir biçimde anlayacakları asil ve yüksek duygular ifade eden bu andı sevinç ve yüksek arzu ve ilgiyle tekrar ederken millî bir görevi yaptıklarının bilincinde olmalıdır.

Bütün Türk çocuklarının, vicdanlarında yaşatmalarını önemli gördüğüm bu inancı, öğrencilerin yalnız dilinde bırakmayarak hayatlarının her evresinde izlenmesi gerekli bir hayat kuralı olarak kabul etmeleri için bütün meslektaşlarımın ellerinden gelen çabayı göstereceklerine inandığımı bildirir, başarılar dilerim.

Milli Eğitim Bakanlığı

Atatürk'ün Gençliğe Seslenişi

Günümüz Türkçesi ile…

Ey Türk gençliği! Birinci görevin, Türk bağımsızlığını ve Türkiye Cumhuriyeti'ni sonsuza kadar korumak ve saklamaktır.

Var oluşunun ve geleceğinin tek temeli budur. Bu temel senin en kıymetli hazinendir.

Gelecekte dahi seni bu hazineden yoksun etmek isteyecek iç ve dış düşmanların olacaktır. Bir gün, bağımsızlığını ve cumhuriyetini korumak zorunda kalırsan, bu göreve atılmak için içinde bulunacağın imkan ve şartları düşünmeyeceksin.

Bu imkan ve şartlar, göreve atılmak için müsait olmayabilir Bağımsızlık ve cumhuriyetine göz diken düşmanlar, bütün dünyada benzeri görülmemiş bir başarının temsilcisi olabilirler. Zorla ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri işgal edilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi gerçekten ele geçirilmiş olabilir.

Bütün bu durumlardan daha acı ve daha kötü olarak, memleketin içinde devlet yönetimini elinde bulunduranlar, dalgınlık, sapkınlık içinde olabilir ve hatta vatana ihanet edebilirler.

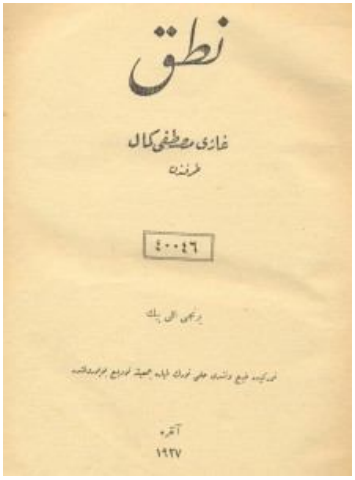
Hatta bu kişiler, kendi çıkarları için düşmanlarla iş birliğine gidebilirler. Millet fakirlik ve yoksulluk içinde bitkin ve yorgun düşmüş olabilir.

Ey geleceğin Türk gençleri! İşte, bu durum ve şartlar içinde dahi görevin; Türk bağımsızlığını ve cumhuriyetini kurtarmaktır!

Bu iş için ihtiyaç duyacağın güç, damarlarındaki soylu kanda bulunmaktadır!

Mustafa Kemâl ATATÜRK

****

نطق

غازی مصطفی کمال

٤٠٠٤٦

آنقره

١٩٢٧

Nutuk

نطق

Nutuk'un İlk Saifesi

Atatürk'ün Yazdığı Kitaplar

* Nutuk
* Medeni Bilgiler (Yurttaşlık Bilgileri)
* Takımın Muharebe Talimi

* Cumali Ordugahı
* Taktik Tatbikat ve Seyahati
* Bölüğün Muharebe Eğitimi

* Subay ve Komutan ile konuşma-lar
* Geometri Kılavuzu

Nutuk

Atatürk'ün kendi kaleminden çıkan bu eser, yine Atatürk tarafından, Cumhuriyet Halk Partisi'nin 15-20 Ekim 1927 tarihleri arasında Ankara' da toplanan İkinci Kurultayı'nda 36,5 saat süren ve altı günde okunan tarihi bir hitabeye dayandığı için Nutuk adını almıştır.

Nutuk ilk defa 1927 yılında, biri asıl metin, diğeri belgeler olmak üzere Arap harfleriyle iki cilt olarak yayınlanmıştır. Aynı yıl, tek cilt halinde lüks bir baskısı da yapılmıştır. Yazı inkılâbından sonra, bu ilk metnin okunması güçleştiğinden, 1934 yılında, Milli Eğitim Bakanlığınca üç cilt olarak yeniden basılmıştır. Nutuk, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezince yeniden basılmıştır.

Medeni Bilgiler Kitabı

VATANDAŞ İÇİN MEDENİ BİLGİLER

1930'lardan başlayarak uzun yıllar boyunca okutulan ve Prof. Dr. Afet Afetinan'ın yazdığı "Vatandaş için Medeni Bilgiler" isimli bu önemli eserin büyük bir kısmı Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından bizzat yazılmıştır.

Daha sonradan eğitim kurumlarında "Yurttaşlık Bilgisi" adı altında okutulan bu derslere, Atatürk'ün büyük bir önem verdiği bilinmektedir.

Atatürk bu önemli eseri ile yurttaşlık hak ve ödevleri konusunda, yetişmekte olan ve Türkiye Cumhuriyetinin istikbali olarak gördüğü nesli aydınlatıp bilinçlendirmeye çalışmış böylece gelecekte ülkenin yönetimini devralacak kuşaklara medeni ve çağdaş bir toplumun nasıl olması gerektiğini anlatmıştır.

Eser bu açıdan oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Türkiye Cumhuriyeti
RİYASETİ
Mâtbuat
Umumiliği

Başvekil İsmet Paşa Hz.nê

Vatan çocuklarını eyi vatandaş olarak yetiştirmek için klasik tahsil programları arasında yer alan yurt bilgisinin ehemmiyeti malumdur. Yurt bilgisi notları olarak muallim Afet Hanım tarafından şimdiye kadar neşredilen intihap, vergiler, askerlik ve vatandaş için medenî bilgiler kitaplarının lüzumlu kısımlarını bir araya getirerek ve(vatandaş için medenî bilgiler) kitabının birinci cildi olarak yeniden bastırılmak üzere tertibini tavsiye ettim.

Devlet teşkilâtının, Türkiye Büyük Millet Meclisinin,Hükûmetin, Hususî idareler ve belediyelerin nasıl kurulup, nasıl iş - lediğini, Şirketler ve bankalarla eski kapitülasyonlar,siyasî fırkalar ve aile bahislerini ihtiva eden ve Recep Bey tarafından yeni yazılan kitap da aynı kitabın ikinci cildini teşkil eder.

Bu iki kitabın Maarif vekâletince tespit edilmiş olan mekteplerin muayyen sınıflarında okutulması muvafık olur. Ders prog - ramlarına ilâve edilmek üzere her iki kitabın fihristleri bağlı olarak takdim edilmiştir.

Her iki kitap hiç bir şey mukabilinde olmaksızın sahipleri tarafından Maarif vekâletine terkedilmiştir. Kitaplar yazılırken ve yazıldıktan sonra bizzat alâkadar oldum; bunların, yazılmalarında takip edilen maksatlara hizmet edecek kıymet ve mahiyette olduklarını bilhassa kaydederim.

www.isteataturk.com

Bu kitabın okutulacağı sınıfların yukarısına geçmiş olan talebeye de mekteplerini bitirmeden evvel programlara ilâve olarak okutulmasını çok faydalı bulurum. Bundan başka bu kitapların memlekette yurtdaşlara okutulması için revaç temin edilecek her tetbirin kıymetli olacağı kanaatında bulunuyorum.

Bu mülâhazalarımı Hükûmetin takdirine ve Maarif Vekâletinin usulü dahilinde yapacağı tetkikat ve alacağı mukarrerata terkedi - yorum Efendim.

18 - 9 -1931

Reisicümhur

Gazi M. Kemal

Büyük Reisicümhur Hazretlerinin yüksek takdirlerine göre icabı ifa buyurulmak üzere Maarif Vekâletine takdim

20.9.931 İsmet

www.isteataturk.com

Atatürk'ün Vatandaş İçin Medeni Bilgiler adlı kitabı için İsmet İnönü'ye yazdığı mektup.

TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARINDAN
XVI. SERİ-Sa. 9

MEDENÎ BİLGİLER
VE
M. KEMAL ATATÜRK'ÜN EL YAZILARI

Prof. Dr. A. AFETİNAN
Türk Tarih Kurumu Kurucu Üyesi

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ—ANKARA, 1969

www.isteatatürk.com

YURT BİLGİSİ NOTLARINDAN

VATANDAŞ İÇİN
MEDENI BİLGİLER

II. KİTAP

RECEP
Kütahya Meb'usu

Teşkilâtı Esasiye — Türkiye Büyük Millet Meclisi
Hükûmet — Vazife ve mes'uliet — Siyasî fırkalar
Hükûmet teşkilâtı — Vekâletlerin vazifeleri — Vekâletlerin teşkilâtı—Mahkemeler—Hususî idare ve Belediyeler—Kapitülasyonlar—Şirketler ve Bankalar—Aile

1933
İSTANBUL
DEVLET MATBAASI

www.isteatatürk.com

Afet İnan ve Recep Bey'in hazırladıkları Vatandaş İçin Medeni Bilgiler kitaplarının kapakları.

Atatürk'ün Yazdığı Yurttaşlık Bilgileri İsimli Eserin Konu Başlıkları

- Ulus

- Toplumsal Özgürlük

- Başka Ulusların Ortaya Çıkışları
- Özgürlüğün Çeşitleri
- Ulusun Genel Tanımı
- Kamuoyu
- Ulusallaşma İlkesi
- Kamuoyunun Kendi Kendine Örgütlenmesi
- Türk Ulusçuluğu
- Gazeteler
- Devlet
- Dernek Kurma Ve Eğitim Öğretim Özgürlüğü
- Egemenlik
- Dernek Kurma
- Devlet Biçimleri
- Eğitim Öğretim Özgürlüğü
- Demokrasi İlkesinin İçeriği
- Haber Verme Ve Şikayet Hakkı
- Demokrasi İlkesinin Tarihsel Gelişimi
- Bireysel Hak Ve Siyasal Hak
- Demokrasi İlkesinin Belirgin Nitelikleri
- Özgürlüğün Korunması Ve Yaptırımları
- Cumhuriyet
- Bağnazlığı Aşma (Hoşgörülülük)
- Anayasamız
- İş Bölümü
- Demokrasiye Karşı Olan Çağdaş Akımlar
- Dayanışma

- Yurttaşa Karşı Devletin Görevleri

- Çalışma Meslek

- Özgürlük

- Meslek Nasıl Seçilir Ve Nasıl Gerçekleştirilir

- Özgürlüğün Tarihsel Gelişimi

- Yurttaşların Devlete Karşı Görevleri

- Bireysel Özgürlük

Medeni Bilgiler
(Yurttaşlık Bilgileri)

“Medeni Bilgiler ve Atatürk’ün El Yazıları” adlı kitap Prof. Dr. Afet İnan tarafından ilk kez 1930′da “Vatandaş İçin Medeni Bilgiler” adıyla yayımlanmıştır. Art arda baskıları yapılan ve uzun yıllar ortaokullarda ders kitabı olarak okutulan “Vatandaş İçin Medeni Bilgiler” in büyük çoğunluğu Atatürk’ün doğrudan doğruya kendisinin kaleme aldığı belgelere dayanmaktadır.

Takımın Muharebe Talimi

Kitabın özü; seferi tam mevcutlu bir takımın, değişik hava şartları ve çeşitli arazide, basit bir mesele içinde muharebe yöntemlerinin uygulaması, avcı hattı teşkiliyle bir avcı hattının ateş muharebesi üzerinde toplanmaktadır. Atatürk, subayların arazide yetiştirilmesini amaçlayan tatbikatın, önemini vurgulayan bu eserini, 1911 yılında 5. Kolordu Harekat Şube Müdürü iken yazmıştır.

Cumali Ordugahı

Cumali Ordugâhı

Cumalı Ordugahı; Makedonya bölgesinde, Köprülü – İştip yolu üzerinde bulunmaktadır. Bu ordugahta, 3. Süvari Tümen Komutanı Tuğgeneral Suphi Paşa'nın komutası altında kurulan bir süvari tugayına eğitim ve manevra yaptırılmıştır. Bu manevraya katılan Mustafa Kemal, "Cumalı Ordugahı" adlı eserini yazmış; süvari, bölük, alay, tugay eğitim ve manevralarını anlatmıştır. 10 gün süren bu tatbikat sıra-sında tuttuğu gözlem notlarını, hazırlanan meseleleri ve komutanların yaptıkları eleştirileri yazmış, bol kroki ile küçük bir broşür haline dönüştürmüştür. 12 Eylül 1909′da tamamladığı bu eseri, Selanik'te 1909 yılında matbaa harfleriyle basılmıştır. Eser; 39 sayfa metin ve 7 adet krokiden oluşmaktadır.

Taktik Tatbikat ve Seyahati

Bu eserinde, bir muharebeyi sevk ve idarede belirli kuralların olama-dığını vurgulaması yanında, komutan olan kişinin nitelikleri üzerinde de durmuştur. Bunlar ise; birliğini barışta ve savaşta eğitmek, yönetmek ve gözetmekteki üstün başarı, elindeki kuvvetin eksikliğini giderecek düşünce gücü ve astlarından her konuda üstünlüğü sağlamaktır. Bu eserde ayrıca bir komutanın başarılı olabilmesi için bu kuralları sadece okumuş ve öğrenmiş olmanın yeterli olamadığı, bunların tatbikatının da önemi belirtilmiştir.

Bölük Muharebe Eğitimi

Bölük Muharebe Eğitimi

Bu eser, meskun yerlerde muhare-be, savunma ve taarruz konularını kapsamaktadır. Meskun yerlerin sınırlayıcı durumlarının muharebeye etkisi, savunma mevziinin seçimi, savunma mevziinin hazırlanması, ateş sahalarının temizlenmesi, ateş taksimi, ateş tutmayan ölü bölgelerin kapatılması ve mevziin işgali gibi savunmanın esasını oluşturan konular işlenmiştir.

Subay ve Komutan ile Konuşmalar

"Subay ve Komutan ile Konuş-malar" Atatürk'ün askerliğe ilişkin eserlerinin en önemlilerinden birisidir. Bu eser, Atatürk, 1914 yılında Kurmay Yarbay rütbesiyle Sof-ya askeri Ataşesi olarak bulunduğu sırada, Nuri Conker'in "Zabit ve Kumandan (Subay ve Komutan)" adlı kitabına karşılık olarak yazılmıştır.

Geometri Kılavuzu

Atatürk'ün ölümünden bir buçuk yıl kadar önce kendi el yazısı ile yazdığı Geometri Kılavuzu (1936 – 1937), dil, bilim, kültür ve eğitim açısından çok önemli, çok değerli bir çalışmadır. Kitap, ilk olarak Kültür Bakanlığı (o yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı'na bu ad veriliyordu) tarafından yayımlanmıştır.

Mustafa Kemal tarafından 1932′ de Türk Dil Kurumu Başuzmanlığına getirilen, (1936 – 1951) ve kendisine Atatürk tarafından Dilaçar soyadı verilen Agop Dilaçar: "Yazar adı yok; fakat yazının ruhu ve tutumu onun, Atatürk'ten çıkmış olduğunu apaçık gösterir." demiştir.

Kaynak: Atatürkçü Düş. Dern. ve Cumhuriyet Kitapları Serisi.

NOT: Değişik kaynaklar taranarak Ahmet Dursun tarafından pdf biçimlendirmesi yapılmıştır.